

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN
LİSE ÖĞRENCİLERİNİN GENEL KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN
KİŞİLİK ENVANTERLERİNE GÖRE
İNCELENMESİ**

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. NİHAN YAĞIŞAN

HAZIRLAYAN
ŞEHRİBAN KOCA

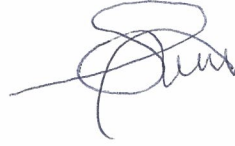
KONYA- 2007

Şehriban KOCA tarafından hazırlanan MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN GENEL KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN KİŞİLİK ENVANTERLERİNE GÖRE İNCELENMESİ adlı bu tezin Doktora Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Nihan YAĞIŞAN
Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.05.02.2007

Başkan: Prof. Dr. Şeyda ÇILDEN

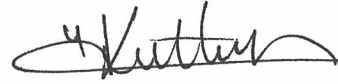

Üye: Prof. Yusuf AKBULUT

Üye: Doç. Dr. Ali Murat SÜN BÜL

Üye: Yrd. Doç. Dr. Özer KUTLUK

Üye: Yrd. Doç. Dr. Nihan YAĞIŞAN

Bu tez Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	vii
BÖLÜM I: GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	3
1.2. Araştırmanın Önemi.....	4
1.3. Sayıtlar.....	5
1.4. Sınırlılıklar.....	5
BÖLÜM II: KURAMSAL YAKLAŞIMLAR	7
2.1. Kişilik ve Kişiliğin Gelişimi.....	7
2.2 . Kişiliğin Ölçülmesi, Kişilik Envanterleri.....	11
2.3. Ergenlik Dönemi.....	12
2.3.1. Ergenlik ve kimlik.....	12
2.3.2. Ergenlik döneminde kişilik gelişimi.....	13
2.3.2.1. Ergenin duyguları.....	14
2.3.2.2. Ergenlikte duygu durumları.....	16
2.4. Ergenlikte Sosyalleşme ve İlgilerin Özellikleri.....	17
2.4.1. Ergenlikte sosyalleşme ve toplumsal kabul.....	17
2.4.2. Ergenlikteki ilgilerin özellikleri.....	18
2.4.2.1. Ergenlikte müzik ilgisi.....	19
2.5. Müzik, Müzik Eğitimi, Mesleki Sanat Eğitimi.....	20
2.5.1. Müziğin işlevleri, müzik eğitiminin bireyin genel kişiliğine etkisi.....	20
2.5.1.1.Mesleki sanat eğitimine bakış.....	26
2.6. Konuyla İlgili Yayın ve Araştırmalar.....	27
BÖLÜM III: YÖNTEM.....	32
3.1. Evren.....	32
3.2. Örnekleme.....	33
3.3. Verilerin Toplanması.....	33
3.4. Verilerin Çözümlemesi.....	34
3.4.1. Hacettepe kişilik envanteri.....	34
BÖLÜM IV: BULGULAR	41
BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER.....	54

KAYNAKLAR.....	65
EKLER.....	70
ÖZGEÇMİŞ.....	84

MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN
LİSE ÖĞRENCİLERİNİN GENEL KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN
KİŞİLİK ENVANTERLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

(DOKTORA TEZİ)

ŞEHRİBAN KOCA

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

2007

ÖZET

Bu araştırma, mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin genel kişilik özelliklerinin kişilik envanterlerine göre incelenerek, müzik eğitiminin ergenlik dönemindeki öğrencilerin kişilik gelişimine katkısının olup olmadığını tespit etmek amacı ile yapılmıştır.

Bu amaçla; Adana, Konya, İstanbul, Niğde, Diyarbakır, Kars Anadolu Güzel Sanatlar Liselerine devam eden 140 lise son sınıf müzik öğrencisi ve Adana Ramazan Atıl, Adana Erkek Lisesi, son sınıflarına devam eden, müzik eğitimi almayan 140 öğrenci olmak üzere toplam 280 öğrenciye Hacettepe kişilik envanteri uygulanarak, müzik eğitiminin bu yaş grubu öğrencilerin kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinde fark yaratıp yaratmadığı saptanmaya çalışılmıştır.

Verilerin çözümlenmesi aşamasında ‘cinsiyet’ ve ‘lise türü’ değişkenlerinin öğrencilerinin kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerine etkilerini saptamak amacıyla İki Yönlü Varyans Analizi ve Tukey testi yapılmıştır.

Araştırmanın sonunda elde edilen bulgular karşılaştırıldığında; Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin genel uyum, kişisel uyum, sosyal uyum, kendini gerçekleştirme, nevrotik eğilimler, psikotik belirtiler, aile ilişkileri ve sosyal normlar puan ortalamalarının genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin puan ortamlarından anlamlı ($p=.000$) şekilde yüksek olduğu saptanmıştır. Diğer yandan, genel uyum, kişisel uyum, psikotik belirtiler, nevrotik eğilimler, duygusal kararlılık ve sosyal ilişkiler puan ortalamaları bakımından ise ‘cinsiyet’ ve ‘lise türü’nde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin sosyal uyum, kendini gerçekleştirme, aile ilişkileri ve sosyal normlar puan ortalamalarında cinsiyet ve cinsiyet ile lise türü ortak etkisinin anlamsız ($p >,05$) olduğu; buna karşın lise faktörü açısından yukarıda adı geçen boyutlarda anlamlı ($p <,05$) farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Bu sonuçlar müzik eğitiminin ergenlik döneminde olan bireylerin kişiliklerine olumlu yönde katkısı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki müzik eğitimi, kişilik, kişilik envanteri.

Sayfa Adedi:VII+ 84

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Nihan YAĞIŞAN

**ANALYSIS OF GENERAL PERSONALITY CHARACTERISTICS OF THE
STUDENTS WHO DO TAKE AND DO NOT TAKE VOCATIONAL MUSIC
TRAINING ACCORDING TO PERSONALITY INVENTORY**

(DOCTORATE THESIS)

ŞEHRİBAN KOCA

**SELÇUK UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCES INSTITUTION
TEACHING FINE ARTS SUB-DEPARTMENT
DEPARTMENT OF MUSIC TEACHING**

2007

ABSTRACT

This research was carried out to determine whether music training has a contribution on personal development of students of juvenile age by examining general personality characteristics of high school students who do and do not take vocational music training according to personality inventories.

For this aim; we tried to determine whether musical training has an effect on personal, social and general congruity level of this age group of students by applying Hacettepe Personality Inventory to 140 high school senior class students in Anatolian Fine Arts Schools in Adana, Konya, İstanbul, Niğde, Diyarbakır, Kars and 140 high school senior class students who do not take music education in Adana Ramazan Atıl and Adana Male High Schools.

Two-way (Bidirectional) variance analyze and tukey test were applied in order to determine the effects of sex and high school type variants on the personal, social and general congruity levels of the students in data analyzing stage.

When we compared the findings at the end of the research; it was found that the average scores of the students who are educated in Anatolian Fine Arts Schools in general congruity, personal congruity, social congruity, self-realization, neurotic tendencies, psychotic symptoms, family relations and social norms are significantly higher ($p=.000$) than the students who are educated in general high schools. On the other hand, in terms of general congruity, personal congruity, psychotic symptoms, neurotic tendencies, emotional determination and social relations, we have found significant differences in “sex” and “high school type” variants. Moreover, it was determined that the average scores of the students in, social congruity, self-realization, family relations and social norms are null in terms of sex and sex-high school type joint effect ($p >.05$); however, meaningful differences were determined in terms of high school factor ($p < .05$) for the above mentioned dimensions.

These results show that musical training has a positive contribution on individuals' personalities in juvenile age.

Key Words: Vocational music training, personality, personality inventory.

Number of Pages: VII+84

Thesis Supervisor: Assist. Prof. Dr. Nihan YAĞIŞAN

ÖNSÖZ

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Ana Bilim Dalı, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora Tezi olarak hazırlamış olduğum bu çalışma, mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin genel kişilik özelliklerinin kişilik envanterlerine göre incelenmesi amacıyla oluşturulmuştur.

Araştırma boyunca bana yol gösteren danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Nihan YAĞIŞAN'a, bilgi ve eleştirileriyle katkıda bulunan Sayın Prof. M. Salih ERGAN'a; araştırmada toplanan verilerin çözümlenmesi, istatistiksel analizleri ve yorumlanması aşamasında yardımlarını esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Ragıp ÖZYÜREK'e , ayrıca istatistiksel analizlere görüşleriyle katkıda bulunan Sayın Doç. Dr. Ali Murat Sünbül'e teşekkür ederim.

Verilerin toplanması aşamasında örnekleme seçilen liselerin öğretmen, yönetici ve envanteri yanıtlayan öğrencilerine, ayrıca eğitimim boyunca bana destek olan aileme teşekkürlerimi sunarım.

KONYA, 2007

Şehriban KOCA

TABLolar LİSTESİ

Tablo		Sayfa
Tablo 4.1	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “genel uyum” düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.....	43
Tablo 4.2	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “sosyal uyum” düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.....	44
Tablo 4.3	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “kişisel uyum” düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.....	45
Tablo 4.4.1	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “kendini gerçekleştirme” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....	47
Tablo 4.4.2	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “duygusal kararlılık” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....	48
Tablo 4.4.3	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “nevrotik eğilimler” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....	49
Tablo 4.4.4	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “psikotik belirtiler” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....	50
Tablo 4.5.1	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “aile ilişkileri” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....	51
Tablo 4.5.2	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “sosyal ilişkiler” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....	52
Tablo 4.5.3	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “sosyal normlar” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....	53
Tablo 4.5.4	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “antisosyal eğilimler” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....	54

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik	Sayfa
Grafik 4.1	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “genel uyum” düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.....43
Grafik 4.2	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “sosyal uyum” düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.....45
Grafik 4.3	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “kişisel uyum” düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.....46
Grafik 4.4.1	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “kendini gerçekleştirme” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....47
Grafik 4.4.2	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “duygusal kararlılık” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....48
Grafik 4.4.3	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “nevrotik eğilimler” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....49
Grafik 4.4.4	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “psikotik belirtiler” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....50
Grafik 4.5.1	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “aile ilişkileri” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....52
Grafik 4.5.2	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “sosyal ilişkiler” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....53
Grafik 4.5.3	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “sosyal normlar” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....54
Grafik 4.5.4	Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin “antisosyal eğilimler” alt ölçeğine ilişkin bulgular.....55

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın amacı, önemi, araştırma problemi, sayılılar, sınırlılıklara yer verilmiştir.

İnsanın sosyal, ahlaki, zihinsel ve fiziksel özelliklerinin bütünleşmesinden oluşan kişiliğinin şekillenmesinde ve gelişmesinde genetik, kültürel ve psikolojik etkenlerin yanı sıra okul eğitimi süreci de etkin rol oynamaktadır. Bireylerin gelişim süreçlerinde sanat ve sanat eğitiminin ayrı ve önemli bir yeri vardır.

Erden ve Akman'a (1995) göre, herhangi bir gelişim düzeyinde karşılaşılan bir karmaşanın başarı ile üstesinden gelinmesi -geçmiş yaşantılardan bağımsız olarak- uygun çevresel koşullarla sağlanabilir. Bu nedenle uygun bir okul ortamı ile daha önceki yıllardaki yaşantıların kişilik gelişimi üzerindeki örseleyici izleri silinebilir. Okul tarafından alınan önlemler, öğrencilik yıllarında geçirilen yaşantıların niteliklerini etkileyerek, genelde kişilik gelişimi üzerinde olumlu katkıda bulunabilir.

Sanatın okul eğitimi bütünlüğü içindeki yeri ise hiçbir şeyle doldurulamaz. "Eğitimde bu temel taşın eksikliği, kişilik gelişiminde boşluklar bırakacak, bu nedenle yeni yetişen kuşaklarda büyük eksikliklere yol açarak toplumda onanmaz olumsuz gelişmeler oluşturacaktır" (İpşiroğlu, 1998). Bireylerin gelişim süreçlerinde bu denli etkin bir rolü olan sanatın insan yaşamındaki işlevleri bireysel, toplumsal, kültürel ve eğitimsel nitelikler taşır.

Sanatın bireysel işlevi; bireyin kendine özgü bir kimlik ve kişilik kazanması dengeli ve doyumlu, sağlıklı ve başarılı, duyarlı ve mutlu olması için davranışları veya davranışsal yapıları üzerinde belirli izler bırakan estetik / artistik etkime ve tepkime biçimlerini kapsar (Uçan, 1996).

Sanatın toplumsal işlevi; bireyler ve toplum arasında iletişim-etkileşme, anlaşma, dayanışma, kaynaşma, ortaklaşma, paylaşma, birleşme ve bütünleşme sağlanmasında sanatın oynadığı rolleri, sanatın eğitimsel işlevi ise; sanatın bireysel, toplumsal, kültürel ve diğer işlevlerinin düzenli, sağlıklı, etkili, verimli ve yararlı biçimde gerçekleşmesini sağlayıcı sanatsal öğrenme-öğretme etkinliklerini ve bunlara ilişkin düzenlemeleri kapsar (Uçan, 1996).

Sanatın önemli bir kolu ve sanat eğitiminin önemli bir parçası olan müzik, insan yaşamının her döneminde insanları saran, duyguları harekete geçiren, insanın doğumundan ölümüne kadar hayatın içinde var olan bir sanattır.

Müzik eğitimi ise bireyin kendini tanımasına, kendine güveninin artmasına, kendini kanıtlamasına, kendini gerçekleştirmesine, kişiliğini geliştirmesine, yaşamını zenginleştirmesine ve böylece kendisine daha sağlıklı, mutlu bir yaşam kurmasına olanak sağlar (Uçan, 1996). Müzik eğitimi yolu ile bireylerin bir kimlik ve kişilik kazandığı, ruhsal açıdan dengeli ve doyumlu, çevreye duyarlı, çevresi ile iletişimi kuvvetli olduğu göz ardı edilmemelidir.

Günümüzde müzik eğitimcileri, okulda müzikle içten bağ kurabilen bir öğrencinin okul başarısının arttığı gibi, yaşamının diğer alanlarında da bu ilginin olumlu etkileri altında kendini gerçekleştirdiğini vurgulamaktadırlar. Ayrıca müzikle uğraşan bir öğrencinin kendine güven, düşünme ve dinleme alışkanlığı ile yaratıcılık ve kendini ifade edebilme yeteneğini geliştirdiği bilinmektedir (Öztürk, 2002).

Yapılan bir çok araştırma (Kulaksızoğlu, 2000; Gifford ve Dean, 1990; Çoban, 2005) müzik eğitimi alan, birçok etkinliğe katılan ve toplumsal becerilerini geliştiren gençlerin olumlu bir benlik kavramına sahip, kendine güvenen, kendini fark eden ve ifade edebilen, dışa dönük, hareketli, toplumsal becerileri gelişmiş, daha neşeli ve sevgi dolu olacakları görüşünü desteklemektedir.

Bütün bunların yanında, müziğin disiplin, sorumluluk, kişisel düşünce gibi kişilik özelliklerinin gelişiminde etkili olduğu (Eskioğlu, 2003), bireyin saldırganlık ve güvensizlik duygularını azaltmaya yardımcı olduğu (Güngörmüş, 1988), birlikte bir müzik parçası çalmanın veya söylemenin gençlerde birlik, beraberlik ve arkadaşlık duygularını geliştirdiği (Kulaksızoğlu, 2000) savunulmaktadır.

Bu varsayımlardan hareketle, müzik eğitiminin ergenlik dönemlerini yaşayan lise öğrencilerinin kişilik özelliklerinde anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma; mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin genel kişilik özelliklerinin kişilik envanterleri yoluyla karşılaştırılarak, müzik eğitiminin ergenlerin kişilikleri üzerinde fark yaratıp yaratmadığının ortaya konmasını amaçlamaktadır.

Uzmanlar tarafından müzik eğitiminin, çocukların ve gençlerin kendi kimliklerini tanımaları ve kendilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olduğu, onları yaratıcılık, kendilerini ifade gibi konularda daha olumlu yansıttığı, özgüvenlerini artırdığı ve sosyalleşmelerine katkıda bulunduğu ifade edilmektedir. Ayrıca Holland'ın meslek seçimi kuramına göre (Jones, 1982) kişilerin altı farklı kişilik tipinin karşılığı olan altı tür çevresel model olduğu, insanların sahip oldukları beceri, yetenek, tutum ve değerleri kullanmalarına olanak sağlayacak çevreleri aradıkları, uygun çevrede bulunan kişilerin ise kişiliklerini olumlu yönde geliştirip pekiştirebilecekleri ifade edilmektedir.

Bu varsayımlardan hareketle mesleki müzik eğitiminin bireylerin gelişimine katkıda bulunup bulunmadığı ve mesleki seçimlerinin kişiliklerini yansıtır yansıtmadığı bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Çalışmanın problem cümlesi “Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin kişilik özellikleri arasında fark var mıdır, varsa farklılık düzeyleri nelerdir?” üzerine kurulmuştur. Araştırma yaparken oluşan alt problemler ise aşağıda sıralanmıştır:

1. Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin ‘kişisel uyum’ düzey ortalamalarında öğrencilerin cinsiyetlerine ve öğrenim gördükleri lise türüne göre anlamlı bir fark var mıdır?
2. Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin ‘sosyal uyum’ düzey ortalamalarında öğrencilerin cinsiyetlerine ve öğrenim gördükleri lise türüne göre anlamlı bir fark var mıdır?
3. Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin ‘genel uyum’ düzey ortalamalarında öğrencilerin cinsiyetlerine ve öğrenim gördükleri lise türüne göre anlamlı bir fark var mıdır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma; lise döneminde mesleki müzik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin genel kişilik özelliklerini incelenerek her iki grubun kişilik özellikleri arasında farklılaşma olup olmadığının saptanması sonucu müziğin önemli bir eğitim alanı olduğu ve bireylerin kişilik gelişimleri üzerindeki etkileri açısından önem taşımaktadır.

Bu alandaki çalışmaların sınırlı olması yanında “müzik eğitimi” ve “psikoloji” gibi farklı disiplinleri bu tür çalışmalarda birleştirerek incelemek araştırmanın önemini artırmaktadır. Bu çalışmanın müzik eğitimine katkı sağlayacağı ve bu türdeki çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.3. Sayılılar

Bu araştırmada;

- Seçilen araştırma yönteminin araştırma için geçerli ve güvenilir olduğu ,
- Envantere verilen cevapların samimi olduğu ve gerçeği yansıttığı,
- Yazılı kaynaklardan elde edilen kuramsal bilgilerin gerçeği yansıttığı,
- Örneklemin belirli sınırlılıklar çerçevesinde evreni temsil ettiği, temel sayılılarından hareket edilmiştir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma; Adana, Konya, İstanbul, Niğde, Diyarbakır, Kars illerindeki Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi müzik bölümleri ve genel liselerde 2005-2006, 2006-2007 eğitim-öğretim yılının I. yarısında öğrenim gören son sınıf öğrencileri ile, ayrıca araştırmada kullanılan kaynaklar araştırmacının ulaşabildiği literatür ile sınırlıdır.

Tanımlar

Ergenlik: Erinlik ile başlayıp yetişkinliğe kadar süren bir geçiş dönemini oluşturmaktadır. Cinsel olgunluğun gerçekleştiği dönem veya yaş olarak tanımlanan erinlik, yalnız biyolojik değişikliklerin değil aynı zamanda psikolojik ve toplumsal değişikliklerin de ortaya çıktığı bir dönemdir (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2005).

Kişilik: Bireyin sosyal ve psikolojik tepkilerinin tümüne verilen bir isimdir (Kulaksızoğlu, 2000). Bireyi diğer kişilerden ayıran, bireye özgü ve tutarlı olarak gösterilen davranış özelliklerinin kişiliği oluşturduğu kabul edilmektedir (Özgüven, 1994).

Mesleki sanat eğitimi: Sanat alanının bütünü, bir kolunu ya da dalını, o bütün, kol ya da dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, sanata belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, kolun, dalın, işin ya da mesleğin gerektirdiği sanatsal davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar. Mesleki sanat eğitimi genellikle örgün eğitim kurumlarında ya da bu kurumlarınkine benzer ortamlarda gerçekleştirilir (Uçan, 1996).

Müzik eğitimi: Bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırmak, bireyin müziksel davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma ya da bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme ve geliştirme sürecidir (Uçan, 1996).

Kişilik envanteri: ‘Kendini anlatma’ tekniklerinden olan kişilik envanterlerinde ‘soru’ ve ‘cevabın’ her ikisi de verilmektedir. Birey standart sorulara verilebilecek sınırlı seçenekler arasından kendi özel durumuna ilişkin cevabı seçmekte ve durumunu yansıtmaktadır. Envanterlerin uygulanması, puanlanması objektif olarak yapılabilmekte, bireyleri ve grupları karşılaştırma imkanı vermekte ve kısa sürede çok kişiye uygulanabilmesi bakımından, zaman ve bireylerin enerjilerinde ekonomi sağlamaktadır. Envanterlerin güvenilirlik düzeyleri de oldukça yüksektir (Özgüven, 1992).

BÖLÜM II: KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

2.1. Kişilik ve Kişiliğin Gelişimi

Kişilik, bireyin sosyal ve psikolojik tepkilerinin tümüne verilen bir isimdir. Aynı zamanda bir kimsenin kendine göre belirgin bir özelliği olması durumudur. Karakter, mizaç (huy), benlik ve kimlik gibi kavramlar da kişilikle ilgili olarak kullanılmaktadır (Kulaksızoğlu, 2000). Burger'e (2006) göre kişilik, bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçlerdir.

Kişilik, bireyin birkaç niteliğine dayanan bir şey değil, bireyin, pratik olarak tüm niteliklerini ve bunların etkileşimini kapsar. Bireyin fiziki yapısı, zihinsel ve duygusal yapısı, güdüleri, yaşantıları, alışkanlıkları, çevresi, çevresinde kendisine açık olan imkanların hepsi teker teker olduğu kadar karşılıklı etkileri ile birlikte organize olmuş bir sistem olarak bireyin kişiliğini etkiler. Kişilik yapısı olarak bireyin davranışları, ne düşündüğü, neler hissettiği, ne söylediği ve ne yaptığı bu faktörlerden etkilenmektedir (Özgüven, 1992).

Kişilik kavramlarına ilişkin çeşitli görüşler ve bilimsel düzeyde yapılan tarifler incelendiğinde, kaynak kişilerin iki yönünü vurguladıkları görülmektedir. Bunlardan biri "bireyin kendisi ve iç dünyası", diğeri ise "bireyin dış dünyası ve dış dünya ile olan ilişkileri"dir. Bunlardan birincisi olan, bireyin kendi iç dünyasına uyumu, bireyin "benlik" kavramı, "kendine güven", "kendisini değerli ya da değersiz bulma", "beklentileri", "amaçları", "zayıf ve kuvvetli yönleri hakkında bilinci" gibi bireye özgü niteliklerle ilgilidir.

Kişiliğin dış dünya ile ilgili yönü ise, bireyin dış dünya ile uyumu özellikle diğer insanlarla olan ilişkileri , aile , arkadaş , meslek, gruplarındaki bireyler ve genel olarak insanlar ile olan ilişkiler, bu ilişkilerden “doyum” sağlaması, diğerlerini “sevmesi” ve “sevilmesi” gibi bireyin çevresi ile etkileşimi ile ilgilidir (Özgüven, 1992).

Bireyler kişiliklerine göre başkalarına tepkide bulunurlar ve çevrelerine kişiliklerine özgü bir biçimde davranmaya ve uyum sağlamaya çalışırlar. Ayrıca insanlar kişiliklerine göre farklı istek ve ihtiyaçlar içindedir. Bu açıdan bakıldığında kişilik yapısı ile meslekler arasında yakın bir ilişki vardır ve insanlar kişiliklerine uygun gelen meslekleri seçerler. Bazı özel meslekler de belirli kişilikteki insanlara uygundur (Kulaksızoğlu, 2000).

Holland’ın meslek seçimi kuramı:

John L. Holland kuramı, bir bireyin yaşamı boyunca karşılaştığı mesleki problemleri (meslek seçimi, değiştirme, doyum ve performansı) kapsayan bir meslek seçimi kuramı geliştirmiştir.

Temel Varsayımlar

Holland bu kuramın dört temel varsayımı olduğunu belirtmektedir.

1. Birçok insan, benzerlikleri dikkate alındığında, altı kişilik tipinden birine yerleştirilebilir. Bunlar; gerçekçi, araştırmacı, artistik, sosyal, girişimci ve gelenekçi tiplerdir.
2. Altı kişilik tipinin karşılığı olan altı tür çevresel model vardır.
3. İnsanlar sahip oldukları beceri, yetenek, tutum ve değerleri kullanmalarına olanak sağlayacak çevreleri ararlar.
4. İnsan davranışını, kişilik türü ve çevrenin özellikleri arasındaki etkileşimin sonucu belirler (Jones, 1982).

Kişilik tiplerinin gelişimi:

Holland'ın kişilik tiplerinin özellikleri ve bu özelliklerin gelişim sırası

Kişilik tiplerinin özellikleri	Özelliklerin gelişim sırası
Benlik kavramları	(Kalıtım)
Çevrenin algılanması	↓
Değerler	Etkinlikler
Başarı ve performans	↓
Çevresel ödül, stres gibi farklı tepkiler	İlgiler
Meslek ve mesleki rol tercihi	↓
Başetme tarzı	Yeterlilikler
Kişisel Özellikler	↓
	Yatkınlık

“İnsanlar büyüme süreci içinde pekiştirme ve model alma yoluyla bir tipe doğru yönlendirilir. Okul belli davranışlar için olanak sağlayan ve pekiştiren, aksini engelleyen bir çevre oluşturur. İlgilerin ve yeteneklerin ayrışması; yukarıda gösterildiği gibi, benlik kavramı gibi kişilik özelliklerindeki bazı benzerlikleri ayırt etmeye yarayan kişilik yatkınlıklarını ortaya çıkartmaktadır. İnsanların kalıtsal özellikleri ve yaşantıları Holland'ın altı kişilik tipindeki özelliklerin oluşmasına neden olmaktadır. Tipler hoşlandıkları faaliyetlere katılarak, yeteneklerine ve zevklerine uygun olmayanlardan kaçınarak meslek veya iş tercihleri yapmaktadırlar. Artistik çevresel model yaratıcılık ve kendini ifade etme değerlerine sahiptir.

Kurama göre kişilik tipi formülasyonlarından, “İnsanların kişilik tiplerinin ve örüntülerinin, onların meslek seçimlerinin yönünü belirlediği”, “insanların kişilik örüntülerinin onların insanlara karşı sosyal tepkilerinin, sorumluluğun derecesini belirlediği” ayrıca “eğitimsel çevreler de dahil olmak üzere her bir çevresel modelin kendi özelliklerine uygun kişilik tipini kendisine çektiği ve kendine özgü başarıları pekiştirdiği” şeklinde hipotezler geliştirilebilir”(Jones, 1982).

Bazı psikologlara göre kişilik gelişimi farklı dönemler içinde ortaya çıkmakta ve bireyin belli bir dönemdeki kişilik özellikleri, onun diğer gelişim özellikleri ile ilişkili bir biçimde oluşmaktadır.

Kişilik gelişimini açıklayan kuramlardan biri Sigmund Freud'un psikoanalitik temele dayanan kişilik kuramıdır. Freud'un kişilik gelişimi tanımları, üst benliğin ortaya çıktığı dönem olan altı yaş civarında son bulur. Freud'un kuramına göre yetişkin kişiliklerimizin temel özellikleri bu dönemlerde son şeklini alır (Burger, 2006).

Kişilik gelişimini dönemler içinde ele alan bir başka kuramcı Erikson'a göre de kişilik gelişimi dönemleri, temellerinin biyolojik olarak belirlendiği hiyerarşik bir sıra içinde ortaya çıkmaktadır (Erden ve Akman, 1995). Erikson kişilik gelişiminin kişinin yaşamı boyunca devam ettiğini belirtir. Hepimizin geçtiği sekiz aşama (bebeklik, yürümeye başlama, erken çocukluk, ilkökul çağı, ergenlik, genç yetişkinlik, yetişkinlik, yaşlılık) vardır ve hepsi de kişilik gelişiminde yaşamsal önem taşır. Erikson'un kişilik gelişimi tanımı bir yolu çağırıştırır. Bu yol boyunca bebeklikten yaşlılığa kadar yürürüz; ama sekiz ayrı noktada önümüzdeki yol çatallaşır, ilerlemek için ikisinden birini seçmek zorunda kalırız. Erikson'un modelinde bu çatallanmalar, kişilik gelişimindeki dönüm noktalarını temsil eder. Erikson bu noktalara bunalımlar der. Bu bunalımları nasıl aşacağımız, kişilik gelişimimizin alacağı yönü belirler ve ileriki bunalımları aşma biçimimizi etkiler (Burger, 2006). Sağlıklı kişilik gelişimi üzerinde daha fazla duran Erikson, sosyal çevrenin kişilik gelişimi üzerindeki etkilerini de daha fazla vurgulamaktadır (Erden ve Akman, 1995).

Allport, kişilik gelişiminin yaşamımızın ilk birkaç ayından sonra da oluşmaya devam ettiğini söyleyen yeni –Freudcularla aynı görüşü paylaşır. Erikson ve Sullivan gibi, kimlik gelişiminin ergenlik boyunca devam ettiğini belirtir (Burger, 2006).

Erden ve Akman'a (1995) göre sosyal kurumlar içinde okul ve eğitim çevresi, kişilik gelişiminde etkili olmaktadır. Bir karmaşayı atlatmadaki başarının büyük ölçüde önceki karmaşaların atlatılmasındaki başarıya bağlı olmasına karşın; uygun çevresel koşullar, geçmiş yaşantılardan bağımsız olarak, herhangi bir gelişim düzeyindeki karmaşanın başarı ile üstesinden gelinmesini sağlayabilir. Bu nedenle uygun bir okul ortamı ile daha önceki yıllardaki yaşantıların kişilik gelişimi üzerindeki örseleyici izleri silinebilir. Okul tarafından alınan önlemler, öğrencilik yıllarında geçirilen yaşantıların niteliklerini etkileyerek, genelde kişilik gelişimi üzerinde olumlu katkıda bulunabilir.

2.2. Kişiliğin Ölçülmesi - Kişilik Envanterleri

İnsan, çeşitli bireysel nitelikleri ile dış dünyadan çeşitli türden tepkileri davet eden uyarıcı bir sistemdir. Uyarıcı bir sistem olarak bireyin davranışı, etkileşim içinde olduğu kişilerin farklı türden tepkilerine neden olur. Bu nedenle “ bireyin kendisi” ve “dış dünya ile ilişkisi” olarak belirtilen kişiliğin iki yönüne ilişkin görüş ve yaklaşımların tek başına biri kişiliği betimlemede yetersiz kalmaktadır. Pratik ve teorik yönden bakıldığında, kişiliğin değerlendirilmesinde kişiliğin bu iki yönüne ilişkin bilgilerin toplanması bu iki yaklaşımın bir sentezinin yapılması zorunlu olmaktadır (Özgüven, 1992).

Kişiliğin ölçülmesine ilişkin psikolojik test ve envanterler dört grupta toplanmıştır.

Bunlar:

1-Gözlemsel Teknikler.

2-Yapılandırılmış Test ve Envanterler.

3-Projektif Teknikler.

4-Durumsal Testler olarak belirtilebilir (Özgüven, 1994).

“Kendini anlatma” tekniklerinden biri olan kişilik envanterlerinde “soru” ve “cevabın” her ikisi de hazır bir şekilde verilmektedir. Birey standart sorulara verilebilecek sınırlı seçenekler arasından kendi özel durumuna ilişkin cevabı seçmekte ve durumunu yansıtmaktadır. Envanterlerin uygulanması, puanlanması, objektif olarak yapılabilmekte, bireyleri ve grupları karşılaştırma imkanı vermekte ve kısa sürede çok kişiye uygulanması bakımından, zaman ve bireylerin enerjilerinde ekonomi sağlamaktadır. Envanterlerin güvenilirlik düzeyleri de oldukça yüksektir (Özgüven, 1992).

2.3. Ergenlik Dönemi

2.3.1. Ergenlik ve kimlik

Ergenlik dönemi, erinlik ile başlayıp yetişkinliğe kadar süren bir dönemi kapsamakta, çocuklukla yetişkinlik arasında bir geçiş dönemini oluşturmaktadır. Cinsel olgunluğun gerçekleştiği dönem veya yaş olarak tanımlanan erinlik, yalnız biyolojik değişikliklerin değil, aynı zamanda psikolojik ve toplumsal değişikliklerinde ortaya çıktığı bir dönemdir (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2005).

Erikson’a göre ergenlik döneminin en önemli gelişimsel görevi kimliğin kazanılmasıdır. Kimlik kavramının pek çok boyutu vardır. Tüm bu boyutlar benliğin bütününe oluşturur. Bireylerin; fiziksel özellikleri, görünüşleri, toplumsal etkileşim becerileri, meslek seçimleri ve başarıları, kişilik özellikleri, psişik uyumları, ruh sağlıkları kendi kimliklerini tanımalarında etkili olmaktadır (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2005).

Ergenlik dönemi sırasında, organizmada gerçekleşen fizyolojik ve biyolojik değişiklikler bu dönem sonunda bireyi genç bir yetişkin biçimine dönüştürür.

Bilişsel yapıdaki gelişme , zihinsel yetilerin olgunlaşması, dış dünyayı algılama ve kavramada değişikliklere yol açar . Tüm bu etkenler çocuğu, bir kimlik aramaya iter (Erden ve Akman, 1995).

Bu zor dönemde gençler “Ben kimim?” sorusuna cevap arar; geçici kimlikten sürekli bir kimlik kazanmaya başlar. Ergen bu dönemde kendi kendisini çok eleştirir, kendi düşüncesinin, kendi inançlarının en doğru olduğunu zanneder.

Tüm bunlara rağmen ergenler kendilerini olduğu gibi yargılamadan kabul eden, sevgi ve saygı gösteren, güven ve destek veren modellerle karşılaşma şansına sahip olurlarsa, sağlıklı bir kimlik geliştirebilirler (Erden ve Akman, 1995). Bu dönemde ergene kendini tanıması, ilgi ve yeteneklerini keşfetmesinde yapılacak rehberlik tüm bu problemlerin aşılmasında önemli bir etken teşkil edecektir.

Uzmanların görüşlerine göre ergenlerin yetenekleri doğrultusunda müzikle ilgilenmeleri ve aynı zamanda sosyal hayatlarında müziğe yer vermelerinin yaşadıkları bu sıkıntılı dönemin aşılmasında yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

2.3.2. Ergenlik döneminde kişilik gelişimi

Ergenlik çağının ilk yıllarında ergenler, hızla değişen ve büyüyen bedensel görünüşlerine karşı eleştirici bir tavır takınırlar. Hızlı gelişimleri yüzünden uğradıkları başarısızlıklar onların psikolojik benliklerini sarsar, kendilerini daha önce yeterli gördükleri birçok işlerde yetersiz görmeye, birçok etkinliklere girişme isteğinde yeterli cesareti bulmamaya başlar, ayrıca başkalarını kendilerine hayran bırakma gereksinmesi içinde olurlar (Başaran, 1966).

Psikolojik temelli belirli ihtiyaç ve istekler ergenlerin çoğunda yaygındır, ama bu ihtiyaç ve isteklerin dışa vurulması ergenden ergene değişebilir. Ergenin kişiliğini şekillendiren belli başlı isteklerini aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz :

- 1.Büyüme,gelişme ve kuvvetlenme isteği,
- 2.İlerleme, olgunlaşma ve değişme isteği,
- 3.Bireysel bağımsızlık elde etme isteği,
- 4.Başarma ve güven kazanma isteği,
- 5.Beğenilme ve takdir edilme isteği
- 6.Olumlu sosyal ilişkiler kurma isteği ,
- 7.Mutlu olma isteği.

Her ergen hayatını yukarıda sıralanan istek ve arzular doğrutusunda yönlendirmek ister (Kulaksızıoğlu, 2000).

Ergenlerin alacakları müzik eğitimi neticesinde sözü edilen ve ergenlerin kişiliklerini şekillendiren isteklerinden büyük çoğunluğu karşılanabilir. Müzik eğitimi neticesinde bireylerin müzik yoluyla kendini özgürce ifade ettiği, kendi yeteneklerinin farkında olduğu, başarma duygusunu tattığı ve bu sayede güven kazandığı düşünülebilir. Kazanımlarını sergileme yoluyla beğenilme ve takdir edilme isteklerinin karşılandığı, ve bu yolla olumlu sosyal ilişkiler kurup istedikleri ve sevdikleri bir işi yaptıkları için mutlu oldukları söylenebilir.

2.3.2.1. Ergenin duyguları

Duygu, organizmanın fizyolojik uyarılar karşısında bütünsel bir tepki olarak yaşadığı farkındalık durumu, uyarıcılara karşı verilen içsel ve öznel tepkidir. Bu içsel ve

öznel tepkiler, çeşitli davranışsal tepkilerin ortaya çıkmasına neden olurlar. (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2005).

Duygusal gelişme, uyarıcılara karşı içsel ve öznel tepkilerin gelişimi ve davranışların bu tepkilere koşullanması anlamına gelmektedir. İnsanın davranışları üzerindeki etkileri nedeniyle duygular bireyin başka insanlarla ilişkilerini de etkilemektedir. Ergenlerin davranışları, ergenin duyguları ve duygulanımları incelenerek açıklanabilir.

Duygular haz, neşe ve doyum kaynağı olduğundan insanlar için önemlidir. Duyguların farkında olan bir insan yaşamın insanlara sunduğu güzelliklerin ve yaşama sevincinin anlamını kavrayabilir.

Duygular üç grupta toplanabilir. Birinci grupta “olumlu duygular” olan ; sevgi, şefkat, mutluluk ve zevk duyguları yer alır.

İkinci grupta “engelleyici duygular” olarak bilinen endişe, kaygı, keder, üzüntü, suçluluk, pişmanlık, utanç ve iğrenme duyguları bulunmaktadır.

Üçüncü grup ise, “düşmanlık duyguları” olarak adlandırılan öfke, nefret, kıskançlık gibi duygulardan oluşmaktadır (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2005).

“İnsanlar, zaman zaman müziğin bazı duyguları etkilediğinden ve ortaya çıkardığından bahsederler. “Şu müzik beni hüzünlendirdi, bu müzik beni çok neşelendirdi” gibi ifadelerle sıklıkla rastlarız. Müziğin bazı düşünceleri uyardığını da çok duyarız. Çoğumuz, bazı şarkıların hayatımızdaki bazı anları canlandırdığını müşahade etmişizdir. Çünkü müzik, hisleri ve düşünceleri ortaya çıkaran duygusal bir dildir. Kişinin kendisinin farkına varmasını sağlar ve duygusal ifade gücünü artırır. Kişi, müzik aletleriyle etkileşim süresince, sözel olmayan bir şekilde duygularını ifade edebilir” (Çoban, 2005).

2.3.2.2. Ergenlikte duygu durumları

Çocuklar; sevgi, sevecenlik, dostluk duygularına; onaylanmaya, kabul edilip saygı görmeye gereksinim duyarlar. Çocuk böyle bir duygusal destek bulabilirse başka insanlara karşı olumlu duygular geliştirecek; sevecen, dost, kabul edici, onaylayıcı, güvenilir bir yetişkin olacaktır. Ergenler; birçok duygu durumlarını çocukluklarında edinirler.

Sevecen, dost kişiler olarak tanımlanan ergenler bazı üstünlükler taşırlar. Bu ergenler insan ilişkilerinden daha çok doyum sağlamakta, daha uyumlu toplumsal ilişkiler kurabilmektedirler (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2005).

Çevik (2003) tarafından yapılan araştırma neticesinde müziğin, bireyler arası ilişkilerde sevgi ve saygıya dayalı insancıl duyguları geliştirdiği, bireylerin daha esnek, hoşgörülü ve anlayışlı olmalarını sağladığı saptanmıştır.

Sevgi ise insanların başkalarına olumlu tepkiler göstermesine yardımcı olarak bireyin saldırgan davranışını azaltan, toplumsal davranışların oluşumunda önemli bir güç oluşturan duygudur (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2005).

Müzikle iç içe olan, eğitimini alan bireylerin; saldırgan davranışlar göstermediği, daha uyumlu bireyler olduğu düşünülebilir.

Uzmanlara göre müzikal etkinlikler sayesinde bireyler mevcut sağlıklı duyguları ve tepkileri ortaya çıkarıp, onları olması gerektiği şekilde yeniden yapılandırır. İşte bu sayede, kişilik gelişimini olumsuz yönde etkilemeye devam eden erken çocukluk dönemlerinde yaşanmış örseleyici ve yaralayıcı olayların yarattığı bilinçdışı çatışmaları çözmek, ortaya çıkarmak ve yeniden canlandırmak için müzikal etkinlikler kullanılır.

Müzikal aktiviteler, çocukluk etkinliklerinin tabii bir parçasıdır. Bu yüzden gelişimin her evresinde, çocukların ihtiyaçlarını karşılamak ve kabiliyetlerini geliştirmek için müzik kullanılabilir. Müzik, çocuklar için harika bir tedavi edici araçtır (Çoban, 2005).

2.4. Ergenlikte Sosyalleşme ve İlgilerin Özellikleri

2.4.1. Ergenlikte sosyalleşme ve toplumsal kabul

Sosyal gelişme, kişinin içinde yaşadığı toplum tarafından kabul edilebilir biçimde davranmayı öğrenme sürecidir. Bir başka tanımla sosyalleşme, insan ilişkilerine ait izlenimlere sahip olmak ve kazandığı bu izlenimleri onlara yöneltmektir. Bu izlenimler zihinsel, duygusal veya fiziksel düzeyde olabilir. “Sosyal olma hayatın ilk yıllarından itibaren öğrenilebilen bir özellik olmakla birlikte, dışadönük kişilikte olanların sosyal bakımdan daha uyumlu olduğu söylenebilir” (Kulaksızoğlu, 2000).

İletişim yeteneği, başkalarıyla empati kurma yeteneği, sakin ve denetimli olma gibi kişisel ve toplumsal özelliklerin toplumsal kabulde en önemli etkenler olduğunu gösteren birçok araştırma vardır (Mayers ve Nelson, 1986). Örneğin 7, 9 ve 12. sınıftan 204 ergenle yapılan bir araştırma; toplumsal davranışlarla kişilik ve karakter özelliklerinin toplumsal kabulde başarı ve fiziksel özelliklerden daha önemli olduğunu göstermiştir. Bu bulgu tüm sınıf düzeylerindeki ergenler için geçerlidir (Todesco ve Gaier, 1988).

Ergenlerin toplumsal kabulde önemli gördükleri özelliklerinden biri, başkalarının takdir ettiği kişisel nitelikler geliştirip bunları göstermek ve toplumsal kabul sağlayan toplumsal becerileri öğrenmektir (Miller, 1991; Bundy & Wise, 1991).

Genellikle yüksek benlik saygısıyla olumlu bir benlik kavramına sahip olan bu gençler; arkadaş canlısı, mutlu, neşeli sevgi dolu, dışa dönük, hareketli, toplumsal becerileri gelişmiş başkalarıyla pek çok etkinliğe katılmaktan hoşlanan kişilerdir (Gifford ve Dean, 1990).

Bireylerin mesleki olarak müzik eğitimiyle ilgilenmeleri onların kişisel niteliklerine katkıda bulunabilecek, kazanımlarını çeşitli etkinlikler yoluyla sergilemeleri ise başkaları tarafından takdir edilmelerini ve dolayısıyla onların toplumca kabulünü sağlayabilecektir.

Gifford ve Dean'in (1990) görüşlerine göre müzik eğitimi alan, birçok etkinliğe katılan ve toplumsal becerilerini geliştiren gençlerin olumlu bir benlik kavramına sahip, arkadaş canlısı, mutlu, neşeli, sevgi dolu, dışa dönük olabilecekleri düşünülebilir.

2.4.2. Ergenlikteki ilgilerin özellikleri

Ergenlik çağında öğrenme isteği artar, ilgi duyulan konular zenginleşir. Bazı ilgiler söner yerini başka ilgilere bırakır. Ergenliğin sonlarına doğru ilgi duyulan konulardaki devamlılık daha belirginleşir.

Ergenlerin okul veya iş dışındaki uğraşları hiçbir zaman işe yaramaz çalışmalar olarak düşünülmemelidir. Ergenler serbest zaman uğraşları ile ;

- 1.Yetenekli oldukları alanları öğrenebilirler,
- 2.Başarılı olabilecekleri veya olamayacakları alanları tanırlar,
- 3.Yaratıcılıklarını geliştirebilirler,
- 4.Kişilerin kendilerini tanımalarına ve kendilerini gerçekleştirmelerine yardım eder,
- 5.Serbest zaman uğraşları sosyalleşmeyi yani grup yaşantısını öğrenmeyi, başkaları ile işbirliği içinde bir arada yaşamayı sağlar (Kulaksızoğlu, 2000).

Çoğu ergenin serbest zamanlarını değerlendirdikleri önemli uğraşlarından biri olan müziğin; ergenlerin kendilerini (başarı ve başarısızlıklarını) değerlendirdikleri, yaratıcılıklarını geliştirdikleri, kendilerini tanımlarına ve kendilerini gerçekleştirmelerine yardım ettiği, onları sosyalleştirdiği ve başkaları ile uyum içerisinde yaşamalarını sağlayabileceği oldukça açıktır.

2.4.2.1. Ergenlikte müzik ilgisi

Ergenlerin çoğu, zamanlarının önemli bir kısmını müzik dinleyerek geçirmektedirler. Müzik zevki çocukluktan ergenliğe değişmekte ve lise yıllarına doğru özel bir türe yönelmektedir (Santrock, 1993).

Müzik dinlemekle birçok kişisel ve sosyal ihtiyaç karşılanır. Duyguları tanıma, kontrol etme, ifade etme; sesleri tanıma, sesler ve ritmlerle duygusal durum arasındaki ilişkiyi anlama gibi ihtiyaçlar müzik yoluyla anlaşılır (Kulaksızoğlu, 2000).

Bir müzik aleti çalmak, bir koroda bulunmak veya müzik dersi almak; bireyin kendine güveninin artması, kendini fark etme ve ifade etme yeteneğini kazanması açısından çok etkili olmaktadır (Çoban, 2005).

Bir müzik parçası dinlemek insanı rahatlatıp, gevşetebilir. Müzik insan duygularının boşaltımını sağlar. Belirli sesler ve ritmler ile insan duygularını başkalarına iletilebilmektedir (Kulaksızoğlu, 2000). Müzik bireyin saldırganlık ve güvensizlik duygularını azaltmada da yardımcı olmaktadır (Güngörmüş, 1988).

Bütün bu araştırmalardan yola çıkarak araştırmanın örneklemini oluşturan Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri öğrencilerinin mesleki müzik eğitimi almaları dolayısıyla dinledikleri müziklerde daha seçici oldukları düşünülerek yukarıda bahsedilen araştırma neticesinde saldırganlık ve güvensizlik düzeylerinin düşük olabileceği düşünülebilir.

Çocuklukta verilecek iyi bir müzik kültürü insanın kurallara uymasını da kolaylaştırır. Art arda gelen melodi ve ritmlerin düzenliliği ve çocuğun bunu duyması onda bir iç disiplin geliştirir. Beraber bir müzik parçası çalmak veya söylemek gençlerde bir aradalık ve beraberlik duygularını geliştirir, arkadaşlık duygusunu artırır (Kulaksızoğlu, 2000).

“Müzik, arkadaşlığın bir simgesidir. Müzikle ilgilenenler, şefkat, sevgi, dostluk ve iyi insan olma sırlarını en güçlü değerlendirebilenlerdir. Nasıl ki bir düo, trio, kuartet, bir kentet ve bir orkestra birçok çalgının birliğinden, anlaşmasından oluşuyorsa, bu çalgıları çalanların da bu kaynaşmada büyük rolü bulunduğu açıktır” (Fenmen, 1996).

2.5. Müzik, Müzik Eğitimi, Mesleki Sanat Eğitimi

2.5.1. Müziğin işlevleri, müzik eğitiminin bireyin genel kişiliğine etkisi

Müziğin insan yaşamındaki başlıca işlevleri ; bireyin sağlıklı, dengeli, doyumlu, başarılı duyarlı-uyarlı ve mutlu olabilmesi, kendine özgü bir kimlik ve kişilik geliştirebilmesi; belirli bir etkinlik, yeterlik ve yetkinlik düzeyine erişebilmesi için (bireyin) davranışları ve/veya davranışsal yapıları üzerinde belirli izler bırakan müzikoestetik ya da müzikoartistik etkime ve tepkime biçimleri ile bireysel durum, eylem ve etkinlikleri kapsar (Uçan, 1996).

Müzik, toplumda değişik şekillerde kullanılıyor olsa da bilim adamları bunu sınıflandırmışlardır. Merriam isimli bir araştırmacı, amaçlarına ve sebeplerine göre müziğin, çoğu kültürde 10 büyük fonksiyonu olduğunu belirtmiştir:

- 1.Fiziksel tepki ,
- 2.İletişim ,

- 3.Duygusal ifade ,
- 4.Sembolik tanımlama ,
- 5.Sosyal normlara uygunluğu güçlendirme ,
- 6.Dini ayinler ve toplumsal geleneklerin geçerli kılınması ,
- 7.Kültürün devamlılığının ve sağlamlılığının tesis edilmesi ,
- 8.Toplumsal kaynaşmanın tesis edilmesi ,
- 9.Estetik zevk ,
- 10.Eğlenme (Merriam, 1964).

Çevik ve arkadaşları (2003) tarafından yapılan araştırmalar ve elde edilen sonuçlar araştırmaya katılan öğrencilerin yaşamlarında müziğin etkili olmasında rol oynayan en önemli etkenin yakın sosyal çevre olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca müziğin yaşamlarındaki yeri ve işlevini %35,8 ile kendini ifade etme ve sosyalleşme aracı olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu öğrencilerin önemli bir bölümünün sosyal yaşamında müziğin anlamlı bir yer tuttuğunu açıklamaktadır. Öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlar gençlerin yaşamlarında müziğin psikolojik temellerinden yararlandığını ortaya koymaktadır.

Öğrenciler “müziğin sosyal yaşamınızdaki en önemli işlevi aşağıda belirtilenlerden hangisidir?” sorusuna şu yanıtları vermişlerdir:

- Bireyler arası ilişkilerde sevgi ve saygıya dayalı insancıl duyguları geliştirme, daha esnek, hoşgörülü ve anlayışlı olmalarını sağlama: %32,8
- Bireyler arasında ortak duygu - düşünce birliği oluşturarak yardımlaşma, dayanışma, paylaşma davranışlarını güçlendirme: %30,3
- İnsanlar arası etkileşme, kaynaşma, bütünleşme davranışlarını pekiştirme: %29,9

-Birlikte yapılan müzik çalışmaları sırasında sorumluluk alma, sorumluluğun gereklerini yerine getirme davranışlarını geliştirme: %12,2

-Uluslararası ilişkilerin kurulması, geliştirilmesi, dostluk, işbirliği ve sosyal barış ortamlarının hazırlanmasına katkıda bulunma: %3,8 (Çevik, Onuk, Akın, Yalçınkaya, 2003).

“Bazı araştırmacıların bulgularına göre müzik, özgüven eksikliği olan çocuklardan oluşan gruplarda etkili bir terapi yöntemi olarak kullanılmış olduğu halde, normal çocuklardaki özgüven gelişimine müziğe katılımın katkısı konusundaki araştırma bulgularında çelişkiler vardır . Örneğin (Lomen, 1970; Wamhopff, 1972, Legette, 1994; Linch, 1994; Wood, 1973) ’e göre müzik öğretimi ile ilgili araştırmalar gerçekten de müziğin etkili bir tedavi yolu olduğunu göstermiş olsa da, genel olarak kişisel gelişim ve değerlendirmede ya çok sınırlı etkiye sahiptir ya da tamamen etkisizdir” (Eskioğlu, 2003).

Tüm bu görüşlerin yanı sıra, yurt dışında bazı araştırmacılar tarafından uzun yıllardır araştırılan ve geliştirilen birçok metot ve müzikle terapi uygulamalarının çocukların, ergenlerin ve yetişkinlerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunması, özgüvenlerini sağlaması davranış sorunları ve ruhsal problemlerinin giderilmesi, iletişim sorunlarının üstesinden gelmelerini sağlaması açısından kullanılabilir olması, müziğin psikolojik ve sosyolojik boyutlarını ortaya koymaktadır.

“Günümüzde müzik eğitiminin bireylerin kişilik gelişimine ve sosyalleşmesine katkıda bulunduğu gerçeği giderek daha çok kabul görmektedir. Müzik eğitimi insanın yakın çevresi ile müzik yoluyla ilişki kurabilmesini, toplumsallaşmasını, müziği bilinçli olarak üreten ve tüketen bir birey olmasını sağlar” (Özen, 2004).

Müzik eğitimi bireyin kendini tanımasına, kendine güveninin artırmasına, kendini kanıtlamasına, kendini gerçekleştirmesine, kişiliğini geliştirmesine, yaşamını zenginleştirmesine ve böylece kendisine daha sağlıklı, mutlu bir yaşam kurmasına olanak sağlar (Uçan, 1996).

Eski çağlardan bu yana tüm bilim adamları, bireyin zihinsel ve fiziksel gelişiminde müziğin önemli bir yeri olduğunu, eğitim açısından büyük bir değer taşıdığını savunmuşlardır (Yavuzer, 1999).

Eski Yunan uygarlıklarında okullarda müziğin dil ve aritmetik bilgisinden önce gelmesi, Arkadya'da "aulos (obua'nın atası) ve lir" çalmanın otuz yaşına değin zorunlu olması bu düşünceyi kanıtlamaktadır (Tanrıverdi, 1997).

Rönesans döneminde bir kişinin (erkeğin) aydın olsun, sanatçı, bilgin ya da diplomat olsun, müzik teorisini bilmesi ve pratiğini yapmış olması gerekiyordu. Castiglioni'nin yazdığı "Saray Adamı" adlı inceleme kitabında: sarayda görevli kişilerin, bilgilerinin yanı sıra müzisyen olması ve en azından bir çalgı çalması zorunlu tutuluyordu.

Günümüzde müzik eğitimcileri, okulda müzikle içten bağ kurabilen bir öğrencinin okul başarısının arttığı gibi, yaşamının diğer alanlarında da bu ilginin olumlu etkileri altında kendini gerçekleştirdiğini vurgulamaktadırlar. Ayrıca müzikle uğraşan bir öğrencinin kendine güven, düşünme ve dinleme alışkanlığı ile, yaratıcılık ve kendini ifade edebilme yeteneğini geliştirdiği bilinmektedir (Öztürk, 2002).

Müzikle ilgilenen çocukların anlatım güçlerinin geliştiğini, iş yapma alışkanlığı ve sorumluluk duygularının önemli ölçüde arttığını, yaratıcı yeteneklerinin yükseldiğini ve çocukların kendilerine olan özgüvenleri gelişme içinde olduğu görülmüştür (Çilingir, 1990).

Müzik eğitiminin önemli bir parçası olan çalgı eğitiminin bireye kazandırmış olduğu davranışlarla, genel müzik eğitiminin bireye kazandırmış olduğu davranışlar arasında paralellik söz konusudur.

Bilim adamları enstrüman çalmanın, çocuklara kendi kimliklerini tanımaları konusunda yardımcı olduğunu, onları öğrenme ve yaratıcılık konularında daha pozitif yaptığını ve yaşamlarında daha iyi bir performans göstermelerini sağladığını belirtmektedirler. Ayrıca müzik eğitimi alan çocukların, okul yaşamlarıyla ilgili sorunlara da olumlu yanıtlar verdiklerini açıklamaktadırlar (Öztürk, 2002).

Kendisi de bir müzik eğitimcisi olan Wolfgang Stern 10-14 yaş arasındaki yetenekli öğrencilere müzik ağırlıklı eğitim veren ortaokulların açılmasını sağlamış ve 1976 yılında Graz'da deneme eğitimine başlayan ilk müzik ağırlıklı ortaokul (Ferdinandum) dan sonra bu müzik okulları, hızla ülkenin birçok bölgesine yayılmıştır. Bu okullarda okuyan öğrenciler, normal okullarda okuyanlara oranla ağır bir yükün altına girmektedir. Orta 1. sınıfta 36, 2.sınıfta 37, 3.sınıfta 38, 4. sınıfta 39 saat ders gören çocuklar, ayrıca birden fazla çalgı çalmayı (basit vurma çalgılar, blok flütler, keman, klarnet, gitar, piyano gibi çalgılar) öğrenmektedirler. Müzik ağırlıklı ortaokullara devam eden öğrencilerin okula karşı tutumlarının olumlu olduğu, okula seyerek gittikleri, birlikte müzik yapma alışkanlığı sonucu birlik ve toplum kavramlarının geliştiği, daha bağımsız ve kendine güvenen kişilikli bireyler olma yolunda adım attıkları, birbirleriyle dayanışma ve yardımlaşmaya özen gösterdikleri gözlenmiştir (Tanrıverdi, 1996).

A.B.D 'de çeşitli okullarda okul bandolarında görev alan gençlerin kişilik özelliklerini incelemeye yönelik yapılan bir araştırmada yapılan testler sonucu, bandoda görev alan öğrencilerin görev almayanlara oranla daha olumlu kişilik özellikleri belirlenmiştir. Bu bağlamda, bu etkinliklerin bireyin kişilik gelişiminde olumlu etkiler yarattığı söylenebilir (Kütahyalı, 1994).

Duke, Flowers ve Wolf (1997) ailelerin ve piyano eğitmenlerinin, piyano oğretiminin çocukların “disiplin, öz-güven, sorumluluk, kişisel düşünce” gibi kişilik özelliklerinin gelişiminde etkili olduğuna ve öğrencinin yaşamdan aldığı zevki artırdığına inandıklarını bulmuşlardır. Piyanistin kişilik özellikleri üzerine yapılan ender araştırmalar bu inanışların deneysel kanıtlarla desteklenebilirliğini öne sürmeyi mümkün kılmaktadır (Eskioğlu, 2003).

Spychiger’in araştırmasına ve “Mozart IQ Artışı Sağlar” adlı çalışmanın sonuçlarına dayanılarak şunlar söylenebilir: Daha fazla müzik eğitimi alan çocuklar, öğretmenleri ile daha işbirlikçi ve arkadaşları ile daha dostça ilişkiler içindedirler (Eskioğlu, 2003).

Okul yıllarında müziği yaşamlarına katabilen çocukların, zeka ve sosyal gelişimlerinin oldukça sağlıklı olduğu ileri sürülmektedir. Müziğin bireylerin kişilik ve sosyal gelişimindeki yeri ve öneminin oldukça açık olduğu düşünölmektedir.

Müzisyenlerin kişilik özelliklerini incelemek için yapılan en geniş kapsamlı çalışma belki de Kemp tarafından bir seri çalışmada bildirildiği gibidir. Kemp; müzisyenler, besteciler, müzik öğrencileri ve öğretmenleri ile müzisyen olmayan kontrol gruplarına ‘Lise Kişilik Anketi’ ve Cattell’in ‘16 PF’ envanterini kapsayan çeşitli kişilik envanterlerini uygulamıştır. Sonuçları müzisyenleri karakterize eden kişilik özelliklerinin içe dönüklük, pathemia (duyarlılık ve hayal gücü) ve zeka olduğunu ortaya koymuştur. Kemp, müzisyenlerin çocukluktan profesyonel hayatlarına kadar olan gelişimleri boyunca bu merkezi özellik profiline istikrarlı olduğunu ileri sürmektedir (Hargreaves, 1986).

Başka bir yaygın fikir, farklı müzik aletleri çalanlarla ilgili farklı kişilik tarzlarının olduğudur. Kemp’ in araştırması, telli ve nefesli aletler çalanların, mızıkacı, klavye çalanlardan ve şarkıcılardan daha içe kapanık oldukları görölmüştür. Bu Davies tarafından geliştirilmiş bir temadır.

Davies'in, Glasgow Senfoni Orkestrasından müzisyenlerle grup görüşmesinin düzenlenmesi neticesinde ortaya çıkmıştır. Davies'in bu görüşmeleri bir araştırma asistanının analizi ve sistematik olmaktan çok, izlenimci bir yaklaşımdır, ama bununla birlikte Kemp'in (1981) bulgularını doğrulamakta ve tamamlamaktadır (Hargreaves, 1986).

2.5.1.1. Mesleki sanat eğitimine bakış

Mesleki sanat eğitimi sanat eğitiminin bütününe veya bir dalını meslek olarak seçen, belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olan ve mesleğin gerektirdiği sanatsal davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlamaktadır (Uçan, 1996). Mesleki müzik eğitimi ise bu özellikteki örgün öğretim kurumlarında verilen müzik eğitimini kapsamaktadır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ilk kez 1989-1990 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri olan öğrencilerin eğitimlerini sağlamak , onları araştırmacı ve geliştirici çalışmalara yöneltmek, yetenekleri doğrultusunda seçenekli, bağımsız, doğru yorum ve uygulamalar yapabilecek kişiler olarak yetiştirmek misyonuyla açılan, aynı zamanda mesleki sanat eğitimi veren okullardır. Okulun öğretim süresi 4 yıldır. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nde genel derslerinin yanı sıra öğrenciler alanları ile ilgili farklı dersler de görmektedir.

2.6. Konuyla İlgili Yayın ve Araştırmalar

Bu bölümde konu ile ilgili yayın ve araştırmalara yer verilmiştir.

Köksal (2000) tarafından yapılan “ Müzik eğitimi alma, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre ergenlerin empatik becerilerinin ve uyum düzeylerinin incelenmesi” isimli araştırmada; müzik eğitimi alan ve almayan ergenlerin empatik becerileri ve uyum düzeylerinde cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerinin farklılığa neden olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma 206 ergen üzerinde yapılmış, alınan örneklem grubuna Empatik Beceri Ölçeği-B Formu ve Hacettepe Kişilik Envanteri uygulanmıştır. Elde edilen veriler “çift yönlü varyans analizi” ve “korelasyon katsayısı önemlilik testi” ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda; müzik eğitimi alıp almamanın, cinsiyetin ve sınıf düzeyinin ergenlerin empatik beceri puanları üzerinde istatistiksel açıdan önemli bir farklılığa neden olmadığı bulunmuştur. Müzik eğitimi alıp almamanın ergenlerin kişisel ve genel uyum puanları üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığı saptanmıştır.

Barış (2002) tarafından yapılan “Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi” isimli araştırmada ; müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeylerinin cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne-babanın eğitim düzeyi, ailenin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumu, okul dışı müzik etkinliğinde bulunulup bulunulmaması ve yaşanan çevre değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırma 117 ergen üzerinde yapılmış, örnekleme seçilen öğrencilerin belirlenen değişkenlere ilişkin bilgilerini toplamak amacıyla kişisel bilgi formu hazırlanılıp kullanılmış, öğrencilerin benlik tasarımı düzeylerini belirlemek amacıyla ‘Benlik Tasarımı Envanteri-Lise Formu’

uygulanmıştır. Elde edilen veriler tek yönlü ve çift yönlü varyans analizi ile değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda müzik eğitimi alanın, öğrencilerin benlik tasarımı puanları üzerinde olumlu yönde farklılığa neden olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne-babanın eğitim düzeyi, ailenin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumu değişkenlerinin her iki grupta da benlik tasarımı puanları üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır. Buna karşılık okul dışı müzik etkinliğinde bulunup bulunulmaması ve yaşanan çevre değişkenlerinin her iki grupta da benlik tasarımı puanları üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olduğu tespit edilmiştir.

Lamont (2001) tarafından İngiltere Keele Üniversitesi'nde yapılan araştırmada müzik eğitiminin çocukların zeka ve sosyal gelişimlerine olumlu etki yarattığı tespit edilmiştir. Müzik psikolojisi öğretim görevlilerinden Dr. Alexandra Lamont ve meslektaşlarının yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre; bir enstrüman çalmanın, çocuklara kendi kimliklerini tanımlamak konusunda yardımcı olduğu ve öğrenmeyi kolaylaştırdığı anlaşılmıştır. Müzikle ilgilenen çocukların okul yaşamlarıyla ilgili sorulara da olumlu yanıtlar verdikleri ortaya çıkmıştır.

Buttsworth ve Glen, (1995) tarafından Avustralya'da yapılan bir araştırmada Avustralyalı müzisyenler (erkek- kadın), müzisyen olmayan kontrol grupları (erkek- kadın) ve beş farklı enstrüman grubuna yönelik araştırma yapılmıştır. 255 müzisyen (70 erkek-185 kadın) ve 287 (60 erkek-227 kadın) müzisyen olmayan kontrol gruplarına "Cattel'in 16 PF Form-A" envanteri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda müzisyenlerin müzisyen olmayan kontrol grubuna göre; daha heyecanlı, hassas ve tutucu oldukları; ayrıca erkek müzisyenlerin kadın müzisyenlere göre daha hassas oldukları belirlenmiştir.

Cengiz (1996) tarafından yapılan “Sanat eğitimi alan ve almayan Orta Öğretim öğrencilerinin denetim odağı ve kişisel yönelimlerinin karşılaştırılması” isimli araştırmada, normal liselerde ve güzel sanatlar liselerinde okuyan öğrencilerin denetim odakları ve kendini gerçekleştirme düzeyleri incelenmiştir. Araştırma İzmir ili ve çevresinde öğrenim gören 475 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonucunda sanat eğitimi alan öğrencilerin çoğunlukla içten denetimli oldukları, cinsiyetin normal lise öğrencilerinin kendini gerçekleştirme düzeylerinde kızların lehine daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öner (1982) tarafından yapılan “Benlik kavramı ile mesleki benlik kavramı arasındaki farkın akademik başarı ile ilişkisi” isimli araştırma Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü’nün üçüncü sınıfından 25, dördüncü sınıfından 28 olmak üzere toplam 53 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Sonuç olarak bu öğrencilerin benlik ve mesleki benlik kavramları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Her iki gruptaki öğrencilerin kişilik özellikleri ile mesleğin gerektirdiği özellikler bağdaşım göstermektedir.

Soyer (1992) tarafından yapılan “Üniversite öğrencilerinin sosyal içe dönüklük kişilik özelliğinin uyum düzeylerine etkisi” isimli 221 üniversite öğrencisi üzerinde Ankara’da yürütülen araştırmada; sosyal dışadönük öğrencilerin genel, sosyal ve kişisel uyum düzeylerinin sosyal içedönük olanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu araştırma kişilik özellikleri ile sosyal uyum arasındaki ilişkiyi göstermesi bakımından ilginçtir.

Rentfrow, Gosling (2003) tarafından Amerika’da 3500 kişi üzerinde yapılan bir çalışmada; kişilere düşünmeye yöneltici müzik karmaşık müzik, şiddet ve isyan içerikli müzik, geleneksel ve hareketli müzik ve enerjik ritimli müzik dinletilmiş; müzik

tercihlerinin, kişilik, politik kimlik ve zihinsel becerilerle çok yakın ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Gerra, Zaimovic, Franchini, Palladino, Giucastro, Reali, Maestri, Caccavari, Delsignore, Brambilla (1998) tarafından 18-19 yaşlarındaki sağlıklı 16 ergen üzerinde yapılan araştırmada; tekno-müzik, klasik müzik ve kişilik özellikleri arasında bir karşılaştırma yapılmış ve tekno-müziğin, norepinefrin denen mutluluk hormonunda artışa sebep olduğu, klasik müziğin ise duygusal durumun düzelmesine etki ettiği ancak hormon seviyesine etki etmediği tespit edilmiştir. Bunun da, kaçınma davranışlarıyla olumsuz; araştırmacı ve yenilikçi kişilik özellikleriyle olumlu bir ilişki içinde olduğu gözlenmiştir. Buradan hareketle de huy ve kişilik özelliklerinin kişiden kişiye değişen müzik tercihlerine yol açtığı sonucuna varılmıştır. Çıkan sonuca göre, müzikal etkileşimin kişilik özelliklerine bağlı olduğu anlaşılmıştır.

Robinson, Weaver, Zillmann (1996) tarafından ABD’de yapılan bir çalışmada dışa dönüklük, nörotiklik, çılgınlık, isyankarlık, yumuşak başlılık gibi kişilik özellikleriyle başkaldıracı tarzda rock müzik ilişkisi incelenmiştir. Rock müzikten hoşlananlarda çılgınlık ve isyankarlık, hoşlanmayanlarda ise yumuşak başlılık eğilimi tespit edilmiştir. Dışa dönüklük ve nörotiklik ise rock müzikten hoşlanma durumu ile ilişkili bulunmamıştır.

Güner (1995) tarafından yapılan “Ergenlerin dinledikleri müzik türünün depresyon ve saldırganlık düzeyine etkisi” isimli Ankara’da üç devlet lisesinde okuyan 1079 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada, heavy metal müzik dinleyenlerin saldırganlık düzeyleri, diğer tür müzik dinleyenlerden daha yüksek bulunmuştur. Duygusal ve ruhsal durumla dinlenen müzik türü arasında karşılıklı bir ilişki vardır.

Araştırmada arabesk tarzda mzık dinleyen kız öğrencilerin depresyon seviyeleri, heavy metal ve klasik batı müziği dinleyenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Carty, Elfresh, Risce ve Wilson (1978) tarafından yapılan bir araştırmaya göre müzikle ilgilenmeye başlayan öğrencilerin okul otobsndeki davranışlarında olumlu değişiklikler gözlenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan yöntem, evren , örneklem, verilerin toplanması , çözümlenmesi ve uygulanan envantere yer verilmiştir.

Araştırma, mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin genel kişilik özelliklerinin incelenmesini amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Araştırmada model olarak ‘genel tarama modeli’ kullanılmıştır.

‘Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklerin üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir’ (Karasar, 1999).

Bu yöntemle Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri ve genel liselere devam eden öğrencilerin uyum düzeyleri ‘cinsiyet’ ve ‘lise türü’ değişkenleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

3.1. Evren

Bu araştırmanın genel evrenini; Türkiye’de bulunan Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik bölümü son sınıf öğrencileri ve genel liselerde öğrenim gören son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışma evrenini ise random (rastgele) yolu ile seçilmiş Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve genel liselerde öğrenim gören son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu yöntemle, Adana, Konya, Niğde, İstanbul, Diyarbakır, Kars Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve genel liselerde araştırma sürdürülmüştür.

3.2. Örneklem

Araştırma örneklemini Adana, Konya, İstanbul, Niğde, Diyarbakır, Kars Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri müzik bölümlerinde öğrenim gören 97 kız, 43 erkek toplam 140 lise son sınıf öğrencisi ile karşılaştırma grubu olarak da Adana Ramazan Atıl Lisesi ve Adana Erkek Lisesi'nde öğrenim gören, lise döneminde müzik dersi almayan 82 kız, 58 erkek toplam 140 öğrenci olmak üzere 280 lise son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın dayanacağı temel gerçekleri saptamak ve konu ile ilgili yerli-yabancı kaynaklardaki görüşleri derlemek için ulusal - uluslararası basılı ve online yayınlara ulaşılarak belgesel tarama tekniği kullanılmıştır.

Öğrencilerin kişilik özellikleri; kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerini ölçmek için ise İbrahim Ethem Özgüven tarafından hazırlanan ve geliştirilen Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE) kullanılmıştır (Ek).

Araştırma araştırmacı tarafından küme örnekleme yöntemiyle seçilen, öğrenciler arasında yürütülmüştür. Kişilik envanterinin uygulanması için seçilen okullardaki uygun sınıflarda, ders öğretmenlerinin gözetiminde yapılmış olan araştırmada denekler veri toplama aracını kendileri doldurmuşlardır. Deneklere araştırmanın amacı, niteliği, verecekleri cevapların gizli tutulacağı belirtilerek objektiflik sağlanmaya çalışılmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Örnekleme seçilen öğrencilere uygulanan envanterde (HKE) öncelikle cevap kağıdının altında bulunan G (geçerlilik) puanı ikili maddeler doğrultusunda değerlendirilmiş, geçersiz olan kağıtlar değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Cevap kağıtlarının, cevap anahtarının kullanılarak puanlama kurallarına uygun şekilde puanlanması sonucunda kişisel uyum alt ölçeklerine ilişkin ‘kendini gerçekleştirme, duygusal kararlılık, nevrotik eğilimler, psikotik belirtiler’, sosyal uyum alt ölçeklerine ilişkin ‘aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, sosyal normlar ve antisosyal eğilimler’ puanları elde edilmiştir. HKE toplam puanları olan “kişisel uyum, sosyal uyum ve genel uyum” puanlarını elde etmek için, ilk dört puan toplanarak ‘kişisel uyum’, kişisel uyum alt puanlarını izleyen dört puan toplanarak ‘sosyal uyum’ ve sekiz alt ölçeğe ilişkin puanların toplamı alınarak genel uyum puanları elde edilmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda veri tabanı oluşturulmuştur. Oluşturulan veri tabanı kullanılarak yapılan istatistiksel çözümleme tekniklerinden ‘varyans analizi’ ve ‘tukey’ testinin uygulanması neticesinde bulgular elde edilmiştir.

3.4.1. Hacettepe kişilik envanteri (HKE)

Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE), bireylerin kişilik özelliklerini, kişisel ve sosyal uyum düzeylerini ölçmek, klinik ve normal vak’aları teşhis etmek ve ruh sağlığı taramaları yapmak amacıyla Özgüven tarafından 1976’da geliştirilmiştir. Envanter üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına göre, 1978’de birinci ve 1982’de de ikinci revizyonu yapılmış, 1993 yılında da Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE) el kitabı yayınlanmıştır.

Hacettepe Kişilik Envanteri ‘kişisel uyum’ ve ‘sosyal uyum’ olmak üzere iki temel bölümden oluşmaktadır. Bu iki temel bölüme dayalı sekiz alt ölçek ile bireyin test alma davranışlarına ilişkin de bir ‘geçerlik’ (G) ölçeği bulunmaktadır.

Kişisel uyum alt ölçekleri sırasıyla:

1-Kendini gerçekleştirme (KG),

2-Duygusal kararlılık (DK),

3-Nevrotik eğilimler (NE),

4-Psikotik belirtiler (PB),

Sosyal uyum alt ölçekleri ise,

5-Aile ilişkileri (AI),

6-Sosyal ilişkiler (SI),

7-Sosyal normlar (SN),

8-Antisosyal eğilimler (AE) ölçekleridir.

Kişisel ve sosyal uyumu oluşturan ve ölçme aracının kapsamına dahil edilen sekiz alt ölçeğe ilişkin özellikler şu şekildedir:

Kişisel Uyum Alt Ölçekleri

a) Kendini Gerçekleştirme (KG)

Kendini gerçekleştirme puanı, kendini gerçekleştiren kişinin davranış özelliklerinden kendine güvenme, kendi yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine kararlar verebilme, doğru bildiğini söyleyebilme, kabul edildiği ve bir işe yaradığı duygusu içinde olma gibi niteliklerle ilişkilidir.

Puanın yüksek ya da düşük olması, bireyin bu nitelikteki davranışlarını değerlendirme olanağı sağlamaktadır.

b) Duygusal Kararlılık (DK)

Duygusal kararlılık puanının yüksek oluşu, bireyin duygusal yönden kararlı oluşunu belirtir. Duygusal kararlılık puanı yüksek olan bireyler; genellikle kendine güvenen, az üzülen, alıngan olmama özellikleri gösteren kişilerdir. Çoğu kez sakin ve huzurlu bireyler izlenimi verirler.

Başkalarından pek az tavsiye isterler. Kendi kararlarını kendileri verme eğilimindedirler. Ortaya çıkan yeni ve yabancı durumlardan çekinmezler. Acil durumlarda etkili davranışlar gösterirler.

Puanı düşük olan kişiler, genellikle gergin ve kaygılı olurlar. Sıkıntılı durumlarda gözyaşlarını tutamazlar. Karşılaştıkları yeni durumlarda ise ya korkak ve çekingen ya da aşırı düzeyde atak ve kavgacı olabilirler.

c) Nevrotik Eğilimler (NE)

Nevrotik eğilimi olan kişiler; kronik yorgunluk, baş ağrısı, uyuyamama, görme güçlükleri, iştahsızlık vb. gibi çeşitli psikosomatik belirtilerin birinden ya da bir kaçından şikayetçidirler. Nevrotik kişiler, duygusal çatışmalarını genellikle fiziksel yollardan ifade etmektedirler. Ayrıca, nevrotik eğilimler benliğini olduğu gibi kabul edememe, mükemmeliyetçi olma, eleştiriye açık olmama gibi davranışları da içerir.

Nevrotik eğilimler puanının yüksek bulunması bu tür belirtilerin azlığını, düşük olması ise çokluğunu gösterir.

d) Psikotik Belirtiler (PB)

Psikotik belirtiler puanı düşük olan bireylerde insanlardan uzaklaşma ve yalnız kalmayı yeğleme eğilimi, dikkatini bir noktada toplama güçlüğü ve hayal kurma eğilimi gözlenir. Bu bireyler alıngan ve aşırı duygusaldırlar. Kendilerine yönelik düşünceleri fazladır.

Psikotik belirtiler puanının yüksek olduğu, normal uyum tarzında ise birey, belirli ölçüler içinde, hayal dünyasından bağımsız olarak yaşamını sürdürür.

Sosyal Uyum Alt Ölçekleri

a) Aile İlişkileri (Aİ)

Bu alt ölçekten elde edilen puan, bireyin ailesi ile olan ilişkilerini yansıtır. Puanı yüksek bulunması; kişinin anne babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler içinde olduğunu, ailesini sevdiğini, ailesi tarafından sevildiğini gösterir. Bu tür bireyler; aile üyelerini normal ölçüler içinde, kendilerinden isteklerde bulunan, ancak belli düzeyde bağımsız olma hakkını onlara tanıyan kişiler olarak görürler.

Zamanlarının çoğunu aileleri ile evde geçirirler ve birlikte etkinlik gösterirler. Aile ilişkileri puanının düşük bulunması ise bireyin ailesi ile olan ilişkilerinde, karışıklık ve uyumsuzluk bulunduğuna işaret eder.

Genellikle anne babası ve kardeşleri ile problemleri olan bireyler, aile üyelerini çok otoriter bulurlar, onların kendilerinden çok fazla beklentileri olduklarını düşünürler. Çok zorunlu durumlar dışında, evde olmaktan kaçınırlar, evden kaçma isteklerini sık sık ifade ederler.

b) Sosyal İlişkiler (Sİ)

Sosyal ilişkiler puanı, bireyin diğer insanlarla olan ilişkilerinin niteliğini belirtir. Puanın yüksek oluşu, sosyal olgunluk yönünden bireyin uyumlu ve sosyal becerilerinin yüksek düzeyde olduğuna işaret eder. Bu kişiler arkadaşları ve diğer yetişkin grupları içinde mutlu ve rahat bir görünüm verirler. Konuşmaktan hoşlanırlar ve başkalarının söylediklerine ilgi gösterirler.

Başkalarını sever ve başkaları tarafından sevilirler. Topluluk içinde esnek bir tutum benimserler, kabul gören davranışlar sergilerler. Kendilerini sosyal durumlarda uygun şekilde idare etmesini bilirler.

Sosyal ilişkiler puanının düşük olması ise bireyin sosyal beceriler ve sosyalleşme bakımından durgun olduğu anlamına gelir. Bu kişiler, arkadaş ve yetişkin grupları içerisinde iken kendilerini mutlu ve rahat hissetmezler. Konuşmaktan ve başkaları ile bir arada olmaktan hoşlanmazlar. Dışarıdan gelen sosyal uyarıcılara tepki göstermede isteksiz hareket ederler ya da hiç tepki göstermezler.

c) Sosyal Normlar (SN)

Sosyal normlar puanı; uyulması zorunlu yasal durumlara olduğu kadar, dikkate alınması gereken sosyal kural ve toplum değerlerine ve başkalarının haklarına saygılı olma, bunun yanı sıra kendi istek ve gereksinimlerini de toplumla uzlaşarak, belli ölçülerde bağımsız olarak karşılama gibi davranışları ölçer.

Sosyal normlar puanının yüksek olması, bireyin başkalarının haklarını anlayışla karşıladığını, kişisel isteklerini grubun gereksinimlerine göre erteleyebildiğini ya da değiştirebildiğini gösterir. Bu kişiler toplumda neyin yanlış neyin doğru olarak kabul edildiğinin bilincindedirler.

d) Antisosyal Eğilimler (AE)

Antisosyal eğilimler puanının düşük olması, bireyin antisosyal eğilimlere sahip olduğunu gösterir. Antisosyal eğilimleri olan kişiler; genellikle sert, öfkeyle dolu, kavgacı, incitme isteği duyan, zor kullanmaya eğilimli, öç alma duyguları içinde olan bireylerdir.

Eşyalara, özellikle başkalarının eşyalarına zarar vermekten, bilinçli olarak toplumsal normlara ters düşen davranışlarda bulunmaktan hoşlanırlar ve bu şekilde kişisel doyum sağlamaya çalışırlar. Antisosyal eğilimler puanının yüksek olması, bireyin belli ölçüler içinde bu tür eğilimleri olmadığına işaret eder.

Hacettepe Kişilik Envanteri'nin Puanlanması

HKE zorunlu seçme tekniğine göre hazırlanmıştır. Cevap seçenekleri “Evet” ya da “Hayır” olmak üzere ikidir. Anahtarda belirtilen her cevap için bir puan verilir. Alt ölçekler 20’şer maddeden oluşmuştur. Alt ölçeklerden elde edilen puanlar 0 ile 20 arasında değişmektedir. Puanın ‘yüksek’ olması uyum düzeyinin ‘yüksek’ olduğunu gösterir.

Puanlama, soldan sağa doğru yapılmakta, bir tek “anahtar” kullanılarak tüm puanlar elde edilmektedir. Alt ölçek puanları toplanarak ‘kişisel uyum’, ‘sosyal uyum’ ve ‘genel uyum’ puanları elde edilmektedir. Deneğin, geçerlik (g) toplam puanı 8 üzerinden 5 ve daha az ise bireyin cevap kağıdı geçersiz sayılmaktadır.

Hacettepe Kişilik Envanteri'nin Geçerliliği

‘Normal’ ve ‘uyumsuz’ olduğu bilinen ‘zıt gruplar’ üzerinde yapılan araştırmalarda, envanterin alt ölçeklerinin tümünün önemli düzeyde bu grupları birbirinden ayırt edebildiği görülmüştür.

Bireyin maksatlı cevaplandırma davranışı üzerinde ‘yanıltma’ ile ilgili çalışma sonuçları da kişinin ‘normal’ cevaplandırmadan farklı olarak kendisini önemli düzeyde ‘uyumlu’ ya da ‘uyumsuz’ göstermede başarılı olmadığını göstermiştir.

Hacettepe Kişilik Envanteri'nin Güvenirliği

Farklı gruplar üzerinde Özgüven ve başkaları tarafından KR-21 ve envanterin aralıklı tekrarı yöntemiyle yapılan çok sayıdaki güvenirlilik katsayılarının ortancası olarak, alt ölçeklere ilişkin güvenirlilik katsayıları, 0.58 ile , 0.92 arasında ve ortalama, 0.82 civarında, toplam puanlara ilişkin güvenirlilik katsayıları ise, kişisel uyum (KU), 93; sosyal uyum (SU) ,84 ve genel uyum (GU) için, 92 olarak bulunmuştur.

HKE' nin sekiz alt ölçeği arasındaki korelasyonlar 'kişisel uyum' için 0,38-0,43 arasında değiştii görölmektedir. Bu sonuçlar, alt ölçeklerin ölçeğe özgü niteliklerini koruyacak düzeyde düşük, toplam puana katkı getirecek ölçüde de yüksek tutarlı ve homojen bir yapıda olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma verilerinin çözümlenmesiyle elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Bulgular, tablolar ve grafikler halinde sunulmuştur.

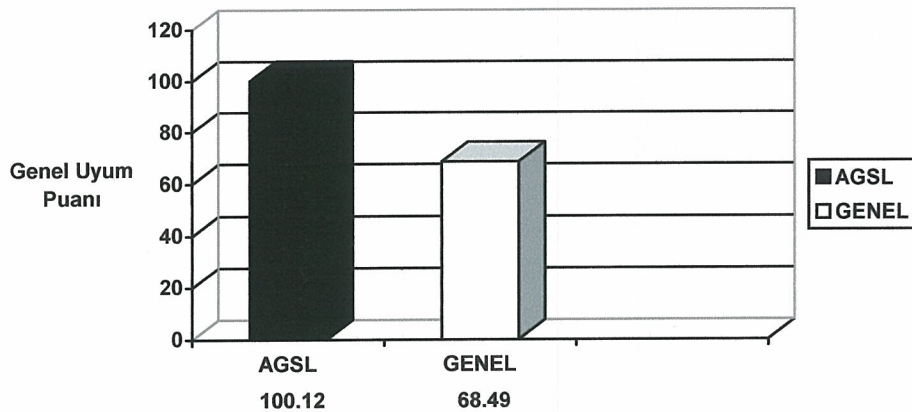
Tablo 4.1. Mesleki müzik eğitimi alan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve müzik eğitimi almayan genel lise öğrencilerinin 'genel uyum' düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Cinsiyet	Lise	n	a.ortalama	s.sapma	Kaynak	F	p
Kız	AgsL	97	98,82	16,681	Cinsiyet	*3,796	,052
	Genel	82	67,35	9,253			
	Toplam	179	84,41	20,887			
Erkek	AgsL	43	103,05	19,314			
	Genel	58	70,09	10,679			
	Toplam	101	84,12	22,135			
Toplam	AgsL	140	100,12	17,570	Lise	*325,836	,000
	Genel	140	68,49	9,924	Cins.*Lis	,174	,677
	Toplam	280	84,30	21,307			

*p<,05

AgsL: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

Cins.*Lis: Cinsiyet-Lise

Grafik 4.1. Mesleki müzik eğitimi alan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve müzik eğitimi almayan genel lise öğrencilerinin 'genel uyum' düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Tablo ve Grafik 4.1’de görüldüğü gibi ‘cinsiyet’ ve ‘lise’ faktöründe anlamlı düzeyde (,052-,000) farklılık bulunmuştur. ‘Cinsiyet’ değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde; Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri’nde öğrenim gören erkek öğrencilerin ‘genel uyum’ puanlarının aynı liselerde öğrenim gören kız öğrencilerden ve aynı zamanda genel liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalara bakıldığında kişisel ve sosyal uyum puanlarının toplanmasıyla elde edilen ‘genel uyum’ puanlarının Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinde genel liselerde öğrenim gören öğrencilere göre yüksek olduğu (100,12) görülmektedir.

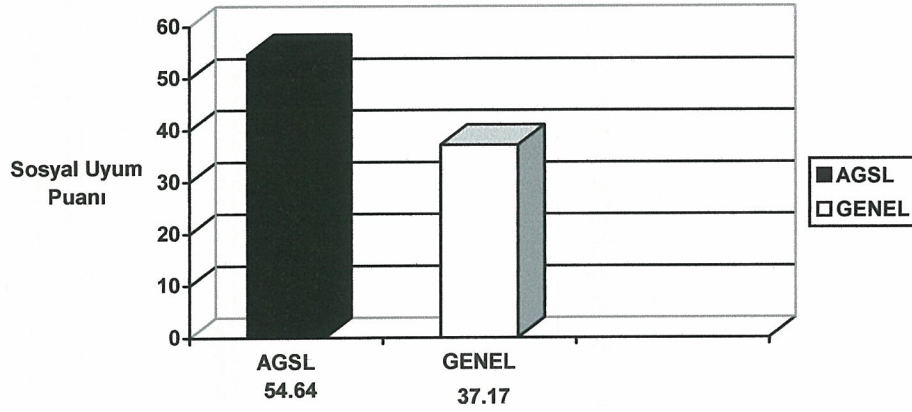
Tablo 4.2. Mesleki müzik eğitimi alan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve müzik eğitimi almayan genel lise öğrencilerinin ‘sosyal uyum’ düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Cinsiyet	Lise	n	a.ortalama	s.sapma	Kaynak	F	p
Kız	Ags1	97	54,86	8,400	Cinsiyet	,935	,334
	Genel	82	37,60	5,643			
	Toplam	179	46,95	11,265			
Erkek	Ags1	43	54,14	8,340			
	Genel	58	36,57	5,897			
	Toplam	101	44,05	11,192			
Toplam	Ags1	140	54,64	8,358	Lise	*372,736	,000
	Genel	140	37,17	5,751	Cins.*Lis	,030	,863
	Toplam	280	45,90	11,305			

*p< ,05

Ags1: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

Cins.*Lis: Cinsiyet-Lise

Grafik 4.2. Mesleki müzik eğitimi alan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve müzik eğitimi almayan genel lise öğrencilerinin 'sosyal uyum' düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Tablo ve Grafik 4.2'de görüldüğü gibi cinsiyet anlamlı bir farklılığa yol açmazken (,334) lise faktöründe anlamlı düzeyde (,000) farklılık bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin genel liselere göre sosyal uyumlarının yüksek olduğu (54,64) görülmektedir.

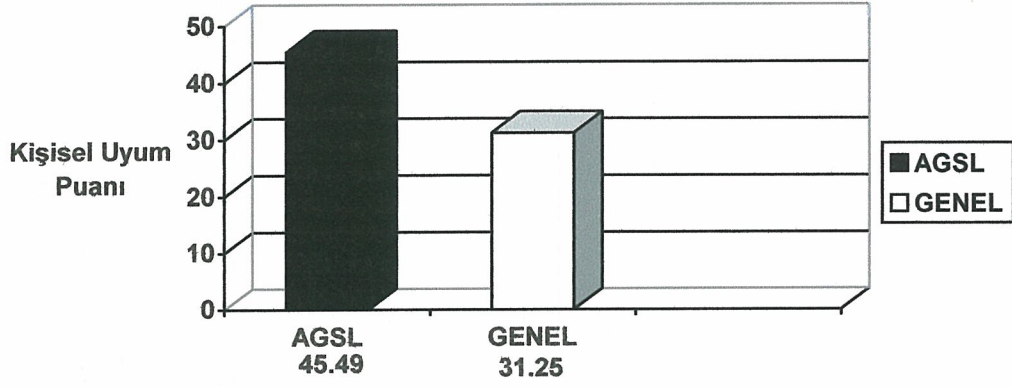
Tablo 4.3. Mesleki müzik eğitimi alan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve müzik eğitimi almayan genel lise öğrencilerinin 'kişisel uyum' özelliklerine ilişkin bulgular

Cinsiyet	Lise	n	a.ortalama	s.sapma	Kaynak	F	p
Kız	AgsL	97	43,97	10,038	Cinsiyet	*14,804	,000
	Genel	82	29,65	6,253			
	Toplam	179	84,41	20,887			
Erkek	AgsL	43	48,91	12,296			
	Genel	58	33,52	8,135			
	Toplam	101	84,12	22,135			
Toplam	AgsL	140	45,49	10,977	Lise	*168,434	,000
	Genel	140	31,25	7,320	Cins.*Lis	,217	,642
	Toplam	280	38,37	11,729			

*p< ,05

AgsL: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

Cins.*Lis: Cinsiyet-Lise

Grafik 4.3. Mesleki müzik eğitimi alan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve müzik eğitimi almayan genel lise öğrencilerinin 'kişisel uyum' özelliklerine ilişkin bulgular

Tablo ve Grafik 4.3'de görüldüğü gibi 'cinsiyet' ve 'lise' faktöründe anlamlı düzeyde (,000-,000) farklılık bulunmuştur. 'Cinsiyet' değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde; Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nde öğrenim gören erkek öğrencilerin 'kişisel uyum' puanlarının aynı liselerde öğrenim gören kız öğrencilerden ve aynı zamanda genel liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalara bakıldığında Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin genel liselere göre kişisel uyumlarının yüksek olduğu (45,49) görülmektedir.

4.4. 'Kişisel Uyum' Alt Ölçeklerine İlişkin Bulgular

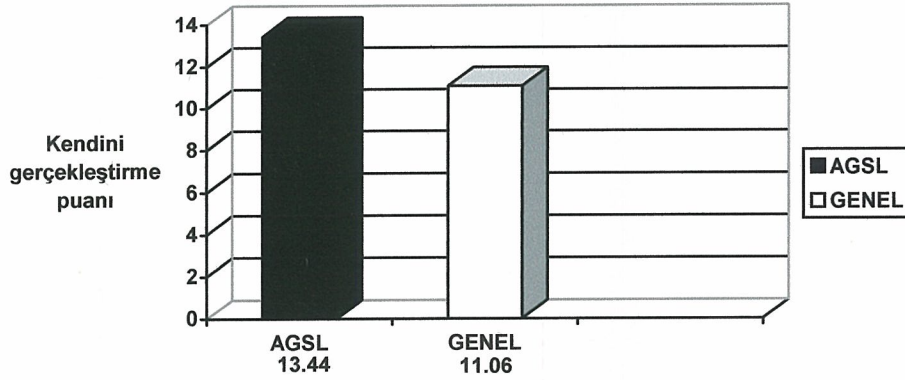
Tablo 4.4.1. Mesleki müzik eğitimi alan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve müzik eğitimi almayan genel lise öğrencilerinin 'kendini gerçekleştirme' (KG) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Cinsiyet	Lise	n	a.ortalama	s.sapma	Kaynak	F	p
Kız	AgsL	97	13,15	3,386	Cinsiyet	2,117	,147
	Genel	82	10,98	2,567			
	Toplam	179	12,16	3,220			
Erkek	AgsL	43	14,09	3,442			
	Genel	58	11,17	3,062			
	Toplam	101	12,42	3,525			
Toplam	AgsL	140	13,44	3,419	Lise	*42,726	,000
	Genel	140	11,06	2,774	Cins.*Lis	,903	,343
	Toplam	280	12,25	3,329			

*p< ,05

AgsL: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

Cins.*Lis: Cinsiyet-Lise

Grafik 4.4.1. Kendini gerçekleştirme (KG) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Tablo ve Grafik 4.4.1'de görüldüğü gibi cinsiyet anlamlı bir farklılığa yol açmazken (,147), lise faktöründe anlamlı düzeyde (,000) farklılık bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin genel liselere göre kendini gerçekleştirme alt ölçeğine ilişkin puanlarının yüksek olduğu (13,44) görülmektedir. Envantere göre puanın yüksek olması öğrencilerin kendine güvenen, yeteneklerinin farkında olan, kendi kendilerine karar veren bireyler olduklarını göstermektedir.

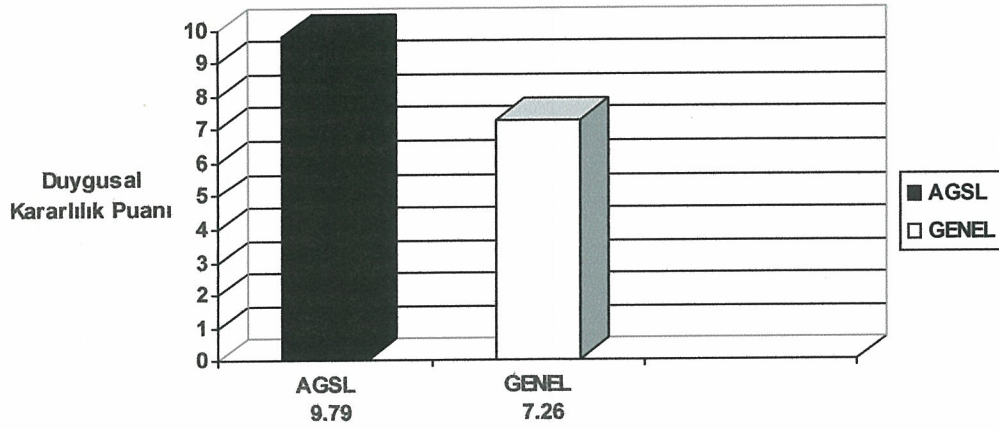
Tablo 4.4.2. Duygusal kararlılık (DK) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Cinsiyet	Lise	n	a.ortalama	s.sapma	Kaynak	F	p
Kız	Agsl	97	9,02	3,038	Cinsiyet	43,337	,052
	Genel	82	6,32	2,514			
	Toplam	179	7,78	3,111			
Erkek	Agsl	43	11,51	3,514			
	Genel	58	8,59	2,562			
	Toplam	101	9,83	3,323			
Toplam	Agsl	140	9,79	3,382	Lise	*60,601	,000
	Genel	140	7,26	2,762	Cins.*Lis	,094	,759
	Toplam	280	8,52	3,332			

*p< ,05

Agsl: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

Cins.*Lis: Cinsiyet-Lise

Grafik 4.4.2. Duygusal kararlılık (DK) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Tablo ve Grafik 4.4.2'de görüldüğü gibi 'cinsiyet' ve 'lise' faktöründe anlamlı düzeyde (,052 - ,000) farklılık bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin genel liselere göre 'duygusal kararlılık' alt ölçeğine ilişkin puanlarının yüksek olduğu (9,79) görülmektedir. 'Cinsiyet' değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde; Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nde öğrenim gören erkek öğrencilerin 'duygusal kararlılık' puanlarının aynı liselerde öğrenim gören kız öğrencilerden ve aynı zamanda genel liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Envanter kriterlerine göre puanın yüksek olması öğrencilerin kendine güvenen, alıngan olmayan, sakin, az üzülebilen bireyler olduklarını göstermektedir.

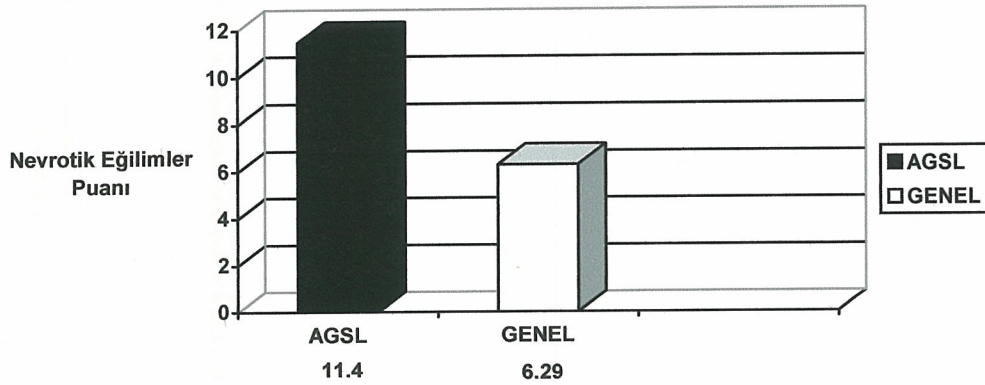
Tablo 4.4.3. Nevrotik eğilimler (NE) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Cinsiyet	Lise	n	a.ortalama	s.sapma	Kaynak	F	p
Kız	Agsl	97	11,13	3,213	Cinsiyet	*3,765	,053
	Genel	81	6,19	2,044			
	Toplam	178	8,88	3,687			
Erkek	Agsl	43	12,26	3,606			
	Genel	58	6,45	2,465			
	Toplam	101	8,92	4,154			
Toplam	Agsl	140	11,48	3,366	Lise	*227,150	,000
	Genel	139	6,29	2,225	Cins.*Lis	1,448	,230
	Toplam	279	8,90	3,855			

*p< ,05

Agsl: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

Cins.*Lis: Cinsiyet-Lise

Grafik 4.4.3. Nevrotik eğilimler (NE) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Tablo ve Grafik 4.4.3'de görüldüğü gibi 'cinsiyet' ve 'lise' faktöründe anlamlı düzeyde (,053-,000) farklılık bulunmuştur. 'Cinsiyet' değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde; genel liselerde öğrenim gören kız öğrencilerin 'nevrotik eğilimler' puanlarının aynı liselerde öğrenim gören erkek öğrencilerden ve aynı zamanda Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerden düşük olduğu görülmektedir.

Ortalamalara bakıldığında Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin genel liselere göre ‘nevrotik eğilimler’ alt ölçeğine ilişkin puanlarının yüksek olduğu (11,48) görülmektedir. Envanter kriterlerine göre puanın düşük olması öğrencilerin kronik yorgunluk, uyuyamama gibi psikosomatik belirtilerin birinden ya da bir kaçından şikayetçi olduklarını göstermektedir. Nevrotik eğilimler puanının yüksek bulunması, bu tür belirtilerin azlığını, düşük olması ise çokluğunu gösterir.

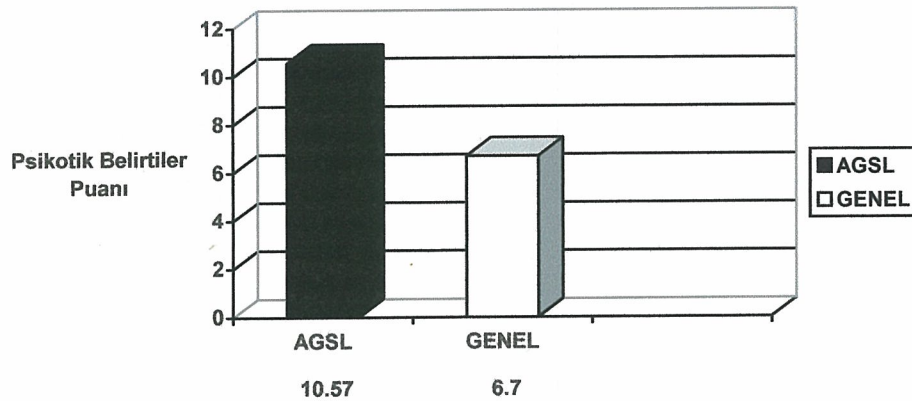
Tablo 4.4.4. Psikotik belirtiler (PB) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Cinsiyet	Lise	n	a.ortalama	s.sapma	Kaynak	F	p
Kız	Ags1	97	10,45	2,876	Cinsiyet	*4,619	,032
	Genel	82	6,23	2,506			
	Toplam	179	8,52	3,430			
Erkek	Ags1	43	10,84	3,565			
	Genel	58	7,36	2,433			
	Toplam	101	8,84	3,420			
Toplam	Ags1	140	10,57	3,096	Lise	*119,390	,000
	Genel	140	6,70	2,530	Cins.*Lis	1,124	,290
	Toplam	280	8,64	3,424			

*p<,05

Ags1: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

Cins.*Lis: Cinsiyet-Lise

Grafik 4.4.4. Psikotik Belirtiler alt ölçeğine ilişkin bulgular

Tablo ve Grafik 4.4.4’de görüldüğü gibi ‘cinsiyet’ ve ‘lise’ faktöründe anlamlı düzeyde (,032 - ,000) farklılık bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin genel liselere göre ‘psikotik belirtiler’ alt ölçeğine ilişkin puanlarının yüksek olduğu (10,570) görülmektedir. ‘Cinsiyet’ değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde; Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri’nde öğrenim gören erkek öğrencilerin ‘psikotik belirtiler’ puanlarının aynı liselerde öğrenim gören kız öğrencilerden ve aynı zamanda genel liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Envanter kriterlerine göre psikotik belirtiler puanı düşük olan bireylerde, insanlardan uzaklaşma ve yalnız kalmayı yeğleme eğilimi, dikkatini bir noktada toplama güçlüğü ve hayal kurma eğilimi gözlenir. Bu bireyler, alıngan ve aşırı duygusaldırlar.

4.5. ‘Sosyal Uyum’ Alt Ölçeklerine İlişkin Bulgular

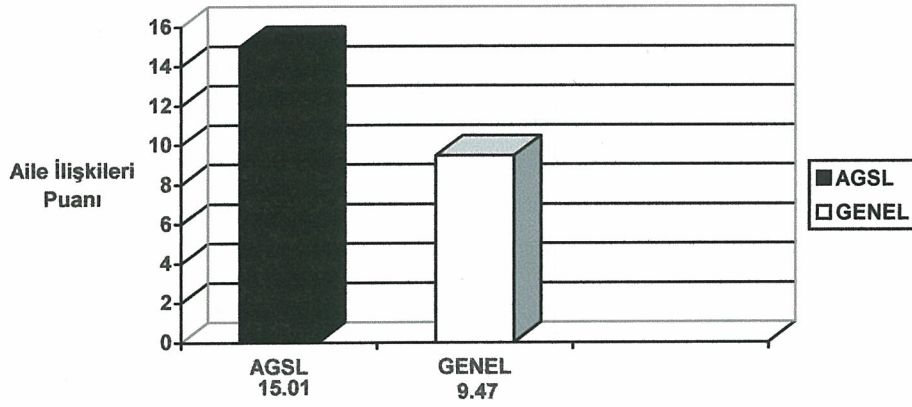
Tablo 4.5.1. Mesleki müzik eğitimi alan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve müzik eğitimi almayan genel lise öğrencilerinin ‘aile ilişkileri’(Aİ) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Cinsiyet	Lise	n	a.ortalama	s.sapma	Kaynak	F	p
Kız	Ags1	96	14,89	2,554	Cinsiyet	2,614	,107
	Genel	82	9,15	2,986			
	Toplam	178	12,24	3,976			
Erkek	Ags1	43	15,28	3,514			
	Genel	58	9,93	2,821			
	Toplam	101	12,21	4,097			
Toplam	Ags1	139	15,01	2,878	Lise	*231,445	,000
	Genel	140	9,47	2,934	Cins.*Lis	,288	,592
	Toplam	279	12,23	4,013			

*p< ,05

Ags1: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

Cins.*Lis: Cinsiyet-Lise

Grafik 4.5.1. Aile ilişkileri (Aİ) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Tablo ve Grafik 4.5.1’de görüldüğü gibi ‘cinsiyet’ anlamlı bir farklılığa yol açmazken (,107), lise faktöründe anlamlı düzeyde (,000) farklılık bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin genel liselere göre ‘aile ilişkileri’ alt ölçeğine ilişkin puanlarının (15,01) yüksek olduğu görülmektedir. Envantere göre puanın yüksek bulunması, bireylerin ailesiyle sağlıklı ilişkiler içinde olduğunu, puanın düşük bulunması ise ailesi ile olan ilişkilerinde, karışıklık ve uyumsuzluk bulunduğuna işaret eder.

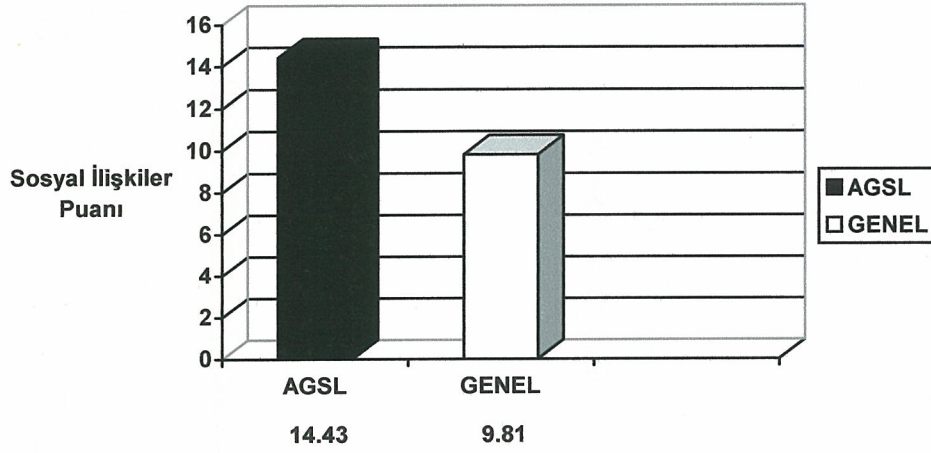
Tablo 4.5.2. Sosyal ilişkiler (Sİ) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Cinsiyet	Lise	n	a.ortalama	s.sapma	Kaynak	F	p
Kız	Agsl	97	14,87	2,907	Cinsiyet	*11,851	,001
	Genel	82	10,34	3,274			
	Toplam	179	12,79	3,814			
Erkek	Agsl	43	13,44	3,856			
	Genel	58	9,07	2,595			
	Toplam	101	10,93	3,848			
Toplam	Agsl	140	14,43	3,281	Lise	*129,018	,000
	Genel	140	9,81	3,067	Cins.*Lis	,037	,847
	Toplam	280	12,12	3,923			

*p< ,05

Agsl: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

Cins.*Lis: Cinsiyet-Lise

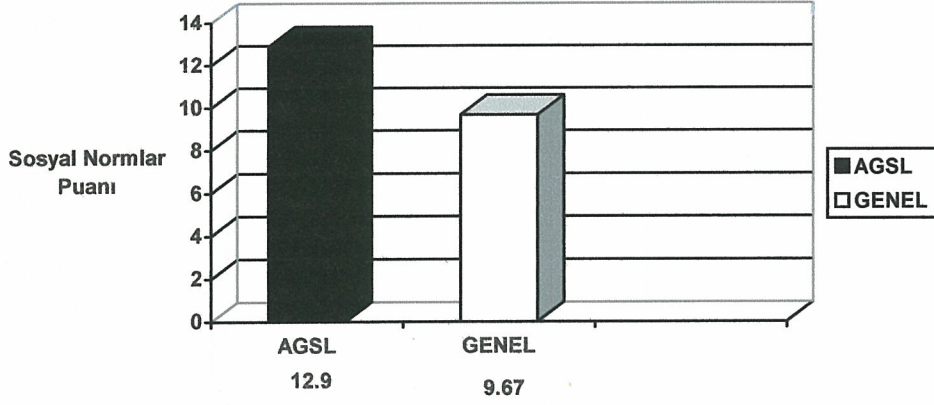
Grafik 4.5.2. Sosyal ilişkiler (Sİ) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Tablo ve Grafik 4.5.2’de cinsiyet ve lise faktöründe anlamlı düzeyde (,001- ,000) farklılıklar bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin genel liselere göre ‘sosyal ilişkiler’ alt ölçeğine ilişkin puanlarının yüksek olduğu (14,43) görülmektedir. Bununla birlikte cinsiyet değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde; Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi’nde öğrenim gören kız öğrencilerin sosyal ilişkilerinde sorun yaşamadıkları, erkek öğrencilere göre daha sosyal ve uyumlu bireyler oldukları görülmektedir.

Tablo 4.5.3. Sosyal normlar (SN) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Cinsiyet	Lise	n	a.ortalama	s.sapma	Kaynak	F	p	
Kız	Agsl	97	12,69	2,647	Cinsiyet	0,03	,958	
	Genel	82	9,94	2,847				
	Toplam	179	11,43	3,059				
Erkek	Agsl	43	13,37	2,573		Lise	*100,816	,000
	Genel	58	9,29	2,715				
	Toplam	101	11,03	3,330				
Toplam	Agsl	140	12,90	2,634	Cins.*Lis	3,807	,052	
	Genel	140	9,67	2,801				
	Toplam	280	11,29	3,160				

*p< ,05

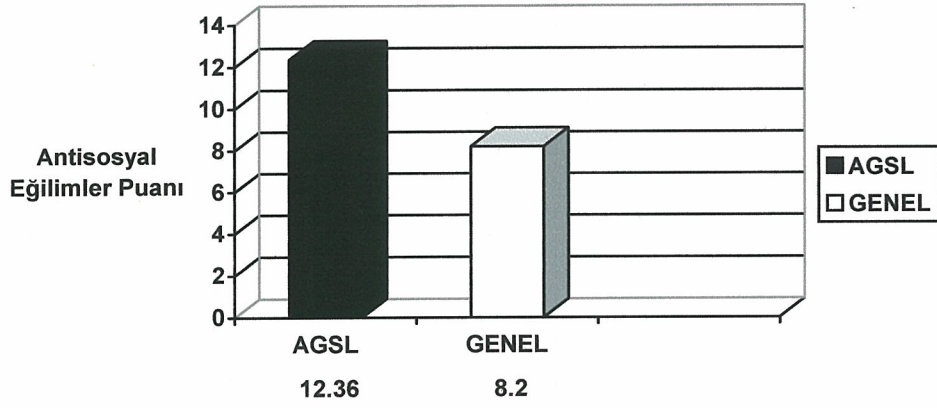
Grafik 4.5.3. Sosyal normlar (SN) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Tablo ve Grafik 4.5.3’de görüldüğü gibi cinsiyet anlamlı bir farklılığa yol açmazken (,958), lise faktöründe anlamlı düzeyde (,000) farklılık bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin genel liselere göre ‘sosyal normlar’ alt ölçeğine ilişkin puanlarının yüksek olduğu (12,90) görülmektedir. Envantere göre ‘sosyal normlar’ puanının yüksek olması, bireyin başkalarının haklarını anlayışla karşıladığını, kişisel isteklerini grubun gereksinmelerine göre erteleyebildiğini ya da değiştirebildiğini gösterir.

Tablo 4.5.4. Antisosyal eğilimler (AE) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Cinsiyet	Lise	n	a.ortalama	s.sapma	Kaynak	F	p
Kız	AgsL	97	12,57	2,954	Cinsiyet	,851	,357
	Genel	82	8,17	2,023			
	Toplam	179	10,55	3,376			
Erkek	AgsL	43	11,88	2,753			
	Genel	58	8,24	2,793			
	Toplam	101	9,79	3,302			
Toplam	AgsL	140	12,36	2,901	Lise	*146,490	,000
	Genel	140	8,20	2,363	Cins.*Lis	1,289	,257
	Toplam	280	10,28	3,363			

*p< ,05

Grafik 4.5.4. Antisosyal eğilimler (AE) alt ölçeğine ilişkin bulgular

Tablo ve Grafik 4.5.4’de görüldüğü gibi cinsiyet anlamlı bir farklılığa yol açmazken (,357), lise faktöründe anlamlı düzeyde (,000) farklılık bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin genel liselere göre ‘antisosyal eğilimler’ alt ölçeğine ilişkin puanlarının yüksek olduğu (12,36) görülmektedir.

Envantere göre ‘antisosyal eğilimler’ puanının yüksek olması, bireyin belli ölçüler içinde antisosyal eğilimleri olmadığına işaret eder. Antisosyal eğilimler puanının düşük olması, bireylerin genellikle sert ve öfkeyle dolu olduklarını göstermektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin genel kişilik özelliklerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, örneklem olarak seçilen Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve genel liselere devam eden son sınıf öğrencilerine Hacettepe Kişilik Envanteri uygulanmış, öğrencilerin kişisel, sosyal ve genel uyum düzeyleri istatistiksel açıdan değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin kişisel ve sosyal uyum puanlarının toplamından elde edilen ‘genel uyum’ düzeylerine ilişkin bulgulara göre; mesleki müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin genel uyum düzeyleri ortalamalarının, almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan varyans analizi sonucunda ise; ‘cinsiyet’ ve lise türünün anlamlı düzeyde etkili olduğu bulunmuştur. ‘Cinsiyet’ faktörüne ilişkin bulgular incelendiğinde; Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri’nde öğrenim gören erkek öğrencilerin ‘genel uyum’ puanlarının aynı liselerde öğrenim gören kız öğrencilerden ve aynı zamanda genel liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Sosyal uyum alt ölçeklerinden (aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, sosyal normlar ve antisosyal eğilimler) elde edilen ‘sosyal uyum’ düzeylerine ilişkin bulgular incelendiğinde; mesleki müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin sosyal uyum düzeyleri ortalamalarının almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan varyans analizi sonucunda ise; lise türünün anlamlı düzeyde etkili olduğu bulunmuştur. Bu durum Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin genel liselere devam eden öğrencilere göre daha sosyal bireyler olduklarını göstermektedir.

Erdoğan, Bekir ve Şanlı, (2005) tarafından yapılan araştırma sonuçları incelendiğinde, klasik lise mezunlarının sosyal uyum sorunlarının meslek lisesi ve Anadolu lisesi mezunu öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Sözü edilen bu araştırma araştırmamızdan elde edilen verilerin sonuçlarını desteklemektedir.

Müzik eğitimi neticesinde bireylerin müzik yolu ile kendini özgürce ifade ettiği, kendi yeteneklerinin farkında olduğu, başarıya duygusunu tattığı ve bu sayede güven kazandığı düşünülebilir. Kazanımlarını sergileme yoluyla beğenilme ve takdir edilme isteklerinin karşılandığı ve bu yolla olumlu sosyal ilişkiler kurup istedikleri ve sevdikleri bir iş yaptıkları için mutlu oldukları söylenebilir.

Kendini gerçekleştirme, duygusal kararlılık, nevrotik eğilimler ve psikotik belirtiler alt ölçeklerinden oluşan 'kişisel uyum' düzeylerine ilişkin bulgular incelendiğinde; mesleki müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin kişisel uyum düzeyleri ortalamalarının almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin 'kişisel uyum' puan ortalamalarının genel liselere devam eden öğrencilerden oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Puanın yüksek olması öğrencilerin alt ölçeklerde (kendini gerçekleştirme, duygusal kararlılık, nevrotik eğilimler ve psikotik belirtiler) problem yaşamadıklarını göstermektedir.

Kişisel uyum alt ölçeklerinden 'kendini gerçekleştirme' ye ilişkin bulgular incelendiğinde; mesleki müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin puan ortalamalarının almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin kendini gerçekleştirme puan ortalamalarının genel liselere devam eden öğrencilerden oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Envanter kriterlerine göre kendini gerçekleştirme puanı, kendini gerçekleştiren kişinin davranış özelliklerinden kendine güvenme, yeteneklerinin farkında olma, kendi kendine kararlar verebilme, doğru bildiğini söyleyebilme, kabul edildiği ve bir işe yaradığı duygusu içinde olma gibi niteliklerle ilişkilidir.

Çoban'a (2005) göre bir müzik aleti çalmak, kişiye büyük bir kıvanç duygusu verir. Kişinin kendine güveninin artması, çoğunlukla böyle bir başarının ödülü, kendini müzik yoluyla ifade etmek ise insanın içindeki gücü ortaya çıkaran, onu tatmin eden bir yoldur. Çünkü müzik, hisleri ve düşünceleri ortaya çıkaran duygusal bir dildir. Kişinin kendisinin farkına varmasını sağlar ve duygusal ifade gücünü artırır. Kişi, müzik aletleriyle etkileşim süresince, sözel olmayan bir şekilde duygularını ifade edebilir.

Uçan'a (1996) göre müzik eğitimi bireyin kendini tanımasına, kendine güveninin artmasına, kendini kanıtlamasına, kişiliğini geliştirmesine, yaşamını zenginleştirmesine ve böylece kendisine daha sağlıklı, mutlu, bir yaşam kurmasına olanak sağlamaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar öne sürülen tüm bu görüşleri destekler niteliktedir.

Kendisi de bir müzik eğitimcisi olan Wolfgang Stern 10-14 yaş arasındaki yetenekli öğrencilere Avusturya'da müzik ağırlıklı eğitim veren okulların açılmasını sağlamış ve 1976 yılında Graz'da deneme eğitimine başlayan ilk müzik ağırlıklı ortaokul olan bu müzik okulları, hızla ülkenin birçok bölgesine yayılmıştır. Bu okullarda okuyan öğrenciler, normal okullarda okuyanlara oranla ağır bir yükün altına girmekte, ayrıca birden fazla çalgı çalmayı öğrenmektedirler. Müzik ağırlıklı ortaokullara devam eden öğrencilerin okula seveerek gittikleri, birlikte müzik yapma alışkanlığı sonucu birlik ve toplum kavramlarının geliştiği, daha bağımsız, kendine güvenen kişilikli bireyler olma yolunda adım attıkları, birbirleriyle dayanışma ve yardımlaşmaya özen gösterdikleri gözlenmiştir (Tanrıverdi, 1996).

Kişisel uyum alt ölçeklerinden ‘duygusal kararlılık’a ilişkin bulgular incelendiğinde; mesleki müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin puan ortalamalarının almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. ‘Cinsiyet’ ve ‘lise türü’ faktörlerinden elde edilen değerlerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu durum Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin ‘duygusal kararlılık’ puan ortalamalarının genel liselere devam eden öğrencilerden oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. ‘Cinsiyet’ faktörüne ilişkin bulgular incelendiğinde; Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri’nde öğrenim gören erkek öğrencilerin ‘duygusal kararlılık’ puanlarının aynı liselerde öğrenim gören kız öğrencilerden ve aynı zamanda genel liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir. Puanın yüksek olması öğrencilerin kendine güvenen, alıngan olmayan, sakin, az üzülebilen bireyler olduklarını göstermektedir.

Kişisel uyum alt ölçeklerinden ‘nevrotik eğilimler’e ilişkin bulgular incelendiğinde; mesleki müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin puan ortalamalarının almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. ‘Cinsiyet’ ve ‘lise türü’ faktörlerinden elde edilen değerlerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. ‘Cinsiyet’ faktörüne ilişkin bulgular incelendiğinde; genel liselerde öğrenim gören kız öğrencilerin ‘nevrotik eğilimler’ puanlarının aynı liselerde öğrenim gören erkek öğrencilerden ve aynı zamanda Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerden düşük olduğu görülmektedir. Nevrotik eğilimler puanının yüksek olması bireylerin nevrotik eğilimleri olmadığını gösterir. Envanter kriterlerine göre nevrotik kişiler, duygusal çatışmalarını genellikle fiziksel yollarla ifade etmektedirler.

Çoban’a (2005) göre müzikal etkinlikler sayesinde bireyler mevcut sağlıksız duyguları ve tepkileri ortaya çıkarıp, onları olması gerektiği şekilde yeniden yapılandırır. Bu sayede, kişilik gelişimini olumsuz yönde etkilemeye devam eden erken

yaşanmış örseleyici ve yaralayıcı olayların yarattığı bilinçdışı çatışmaları çözmek, ortaya çıkarmak ve yeniden canlandırmak için müzikal etkinlikler kullanılır.

Kişisel uyum alt ölçeklerinden ‘psikotik belirtiler’e ilişkin bulgular incelendiğinde; mesleki müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin puan ortalamalarının almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. ‘Cinsiyet’ ve ‘lise türü’ faktörlerinden elde edilen değerlerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu sonuçlar, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin ‘psikotik belirtiler’ puan ortalamalarının genel liselere devam eden öğrencilerden oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. ‘Cinsiyet’ faktörüne ilişkin bulgular incelendiğinde; Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri’nde öğrenim gören erkek öğrencilerin ‘psikotik belirtiler’ puanlarının aynı liselerde öğrenim gören kız öğrencilerden ve aynı zamanda genel liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Envanter kriterleri doğrultusunda psikotik belirtiler puanının düşük olduğu bireylerde insanlardan uzaklaşma ve yalnız kalmayı yeğleme eğilimi, dikkatini bir noktada toplama güçlüğü ve hayal kurma eğilimi gözlenir. Bu bireyler alıngan ve aşırı duygusaldırlar. Kendilerine yönelik düşünceleri fazladır. Elde edilen sonuçlar, mesleki müzik eğitiminin lise öğrencilerinin kişiliklerinde anlamlı farklılıklar yaratabileceği hipotezini kanıtlar niteliktedir.

Sosyal uyum alt ölçeklerinden ‘aile ilişkileri’ne ilişkin bulgular incelendiğinde; mesleki müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin puan ortalamalarının almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan varyans analizi sonucunda ise; lise türünün anlamlı düzeyde etkili olduğu bulunmuştur. Bu durum Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin aile ilişkilerinde genel liselere devam eden öğrencilere göre daha az sorun yaşadıklarını göstermektedir.

Sosyal uyum alt ölçeklerinden ‘sosyal ilişkiler’e ilişkin bulgular incelendiğinde; mesleki müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin puan ortalamalarının almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan varyans analizi sonucunda ise; cinsiyet ve lise türü faktörlerinden elde edilen değerlerin anlamlı düzeyde etkili olduğu bulunmuştur. Bu durum Anadolu Güzel Sanatlar Lisesine devam eden öğrencilerin sosyal ilişkilerinin genel liselere devam eden öğrencilerden daha iyi olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte cinsiyet değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde; Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi’nde öğrenim gören kız öğrencilerin sosyal ilişkilerinde sorun yaşamadıkları, erkek öğrencilere göre daha sosyal, uyumlu, konuşkan, başkalarını seven ve onlar tarafından sevilen bireyler oldukları görülmektedir.

Ergenlerin müzikle ilgilenmelerinin sosyalleşmeyi yani grup yaşantısını öğrenmelerini ve başkalarıyla işbirliği içinde bir arada yaşamayı sağladığı uzmanlar (Kulaksızoğlu, 2000) tarafından ifade edilmektedir.

Sosyal uyum alt ölçeklerinden ‘sosyal normlar’a ilişkin bulgular incelendiğinde; mesleki müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin puan ortalamalarının almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan varyans analizi sonucunda ise; lise türünün anlamlı düzeyde etkili olduğu bulunmuştur. Bu durum Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin ‘sosyal normlar’ puan ortalamalarının genel liselere devam eden öğrencilerden oldukça yüksek olduğunu, yüksek olan sosyal normlar puanları ise sosyal kural, toplum değerleri ve başkalarının haklarına saygılı olduklarını göstermektedir.

Sosyal normlar toplumda uyulması beklenen sosyal kurallar anlamına gelmektedir. Müzik yaparken müziğin kurallarına uymak, örneğin; bir koro veya orkestra içerisinde müziksel dengelere dikkat etmek, şef’e uymak, akort yapmadan çalmaya başlamamak gibi müziksel kurallar toplumsal kurallarla benzerlik göstermektedir.

“Alman besteci Robert Schumann: “Sanatın kuralları, ahlakın da kurallarıdır” demiştir. Geçen yüzyılın önde gelen virtüözlerinden Amerikalı kemancı Yehudi Menuhin de benzer bir ifade ile iyi müzisyen olabilmek için önce iyi bir insan olmak gerektiğini vurgulamıştır. Toplulukta müzik yaparken, sanatın normları ile günlük yaşamın toplumsal normları iç içe olduklarından bu görüşlere katılmamak olası değildir” (Günay, 2006).

Yapılan araştırmalar neticesinde bireylere verilecek müzik eğitiminin, insanın kurallara uymasını kolaylaştırdığı, art arda gelen melodi ve ritmlerin düzenliliğinin onlarda bir iç disiplin geliştirdiği vurgulanmaktadır.

Sosyal uyum alt ölçeklerinden antisosyal eğilimlere ilişkin bulgular incelendiğinde; mesleki müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin puan ortalamalarının almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan varyans analizi sonucunda ise; lise türünün anlamlı düzeyde etkili olduğu bulunmuştur. Bu durum Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin antisosyal eğilimler puan ortalamalarının genel liselere devam eden öğrencilerden oldukça yüksek olduğunu, puanların yüksek olması ise diğer liselerdeki öğrencilere göre antisosyal eğilimlerinin daha az olduğunu göstermektedir.

Müzik bireyin saldırganlık ve güvensizlik duygularını azaltmaya da yardımcı olmaktadır (Güngörmüş, 1988). Çoban’a (2005) göre bir müzik parçasını çalmak gibi müzikal aktivitelerdeki olumlu ilişkiler, birçok uygunsuz davranışla ters düşmektedir. Müzikal etkileşim içine giren kişiler, otomatik olarak uygunsuz davranışlarının farkına varırlar. En azından o etkinlik süresi içinde bu davranıştan kurtulurlar. Etkinliğin sürekliliği ise, davranışın gitgide etkisini kaybetmesini, onun yerine uygun davranışın gelmesine fırsat verir.

Araştırmacılar olumlu duyuyuşun (duyguların) sosyal etkinlikle ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Yani olumlu duyuyuş özelliği yüksek insanlar, sosyal etkinliklere daha çok katılır ve bu etkinliklerden daha çok zevk alırlar. Bir araştırmada öğrenciler ard arda 13 hafta boyunca duygu durumlarını ölçen bir leği yanıtlamışlardır. Denekler ayrıca her hafta listelenmiş 15 farklı sosyal etkinlikten hangisini kaç kere yaptıklarını da kaydetmişlerdir (rneğin konsere gitmek gibi). Araştırmacılar, ğrencilerin yaptıkları sosyal etkinliğin sayısı arttıka, haftalık olumlu duyuyuş puanlarının da arttığını grmştir. Benzer bir bulgu, araştırmacıların Japon ğrencilerin duygu durumunu ve etkinlik düzeyini incelediklerinde de elde edilmiştir. Olumlu duyuyuşun sosyal davranışla ilgili olmasının bir nedeni, sosyal etkinliğin olumlu duyuya yol açmasıdır. Olumlu duyuyuş özelliği yüksek kişiler, başkalarına arkadaşka davranırlar (Burger, 2006).

Araştırmanın örneklemini oluşturan Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde müzik bölümü ğrencilerinin genel liselerde öğrenim gören öğrencilere göre daha çok sosyal etkinliklerde (konser v.b) yer almaları; kişisel, sosyal ve genel uyum puanlarının yüksek olması ve olumlu kişilik özelliklerine sahip olmaları Burger'in görüşlerini desteklemektedir. Sosyal etkinliklerin bireyler üzerindeki bu etkisi, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nde öğrenim gören öğrencilerin antisosyal eğilimlerinin daha az grldği yönündeki araştırma bulgularını da destekler niteliktedir.

Sonuçlar, mesleki müzik eğitiminin kişilik gelişiminde olumlu yönde katkısının olabileceği varsayımını kanıtlar ve ne sürülen görüşleri destekler niteliktedir. Bununla birlikte, bu çalışma yurt dışında yapılan bazı araştırmalar ile farklılıklar da göstermektedir. Kemp (1981) tarafından müzik öğrencilerine uygulanan 'lise kişilik anketi' ve Cattell'in '16 PF' envanteri sonucunda müzisyenleri karakterize eden kişilik özelliklerinin 'ie dönüklük, duyarlılık ve hayal gücü' olduğu saptanmıştır.

Araştırmamızın neticesinde elde edilen bulgular incelendiğinde ise, müzik eğitimi alan öğrencilerin kendine güvenen , dışa dönük sosyal bireyler oldukları desteklenmektedir.

Kişilik yapısı ile meslekler arasında yakın bir ilişki olduğu ve insanların kişiliklerine uygun gelen meslekleri seçtikleri görüşlerini ileri süren Holland'ın meslek seçimi kuramına göre kişilerin altı farklı kişilik tipinin karşılığı olan altı tür çevresel model vardır. İnsanlar sahip oldukları beceri, yetenek, tutum ve değerleri kullanmalarına olanak sağlayacak çevreleri ararlar. Uygun çevrede bulunan kişiler hoşlandıkları etkinlikleri yapabilmek için fırsat bulurlar, benlik imajlarını pekiştirirler ve hoşlanmadıkları etkinliklerden uzak dururlar. Uygun olmayan çevrede bulunanlar ise, hoşlanmadıkları etkinliklerle karşılaşır, hoşlandıkları etkinlikleri yapabilmek için bulamazlar ve benlik imajları geliştiremezler. Holland mesleki başarı ve doyumun, uygun çalışma ortamında artacağını belirtmektedir (Jones, 1982).

Araştırma sonucunda Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde yetenekleri doğrultusunda öğrenim gören öğrencilerin kişisel, sosyal ve genel uyum puanlarının genel liselerde öğrenim gören öğrencilerden yüksek olması Holland'ın kuramını desteklemektedir.

Holland'ın kuramına dayanarak şunlar söylenebilir: Uygulanan envanter sonucu Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde öğrenim gören ve mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin benzer kişilik özelliklerine sahip oldukları görülmektedir. Her ne kadar müzik eğitiminin kişilik gelişiminde olumlu katkısının olabileceği düşünülse de, mesleki müzik eğitimi almak isteyip bu okulları tercih eden öğrencilerin benzer kişilik özellikleri göstermeleri dikkat çekicidir. Bu öğrencilerin, aldıkları mesleki müzik eğitimi neticesinde var olan kişilik özelliklerini olumlu yönde geliştirdikleri, genel liselerdeki öğrencilerin ise var olan yetenekleri, tutum ve değerleri açısından uygun bir okulda öğrenim görmedikleri için kişiliklerini geliştirememiş oldukları düşünülebilir.

Elde edilen araştırma bulguları neticesinde konuyla ilgili aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

Öneriler

1- Eğitim sistemimiz içerisinde her öğrencinin ilgi ve yeteneklerine uygun olan okullara yönlendirilmesinin, onların kişilik gelişimlerine olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2- Bu çalışmanın sonuçları dikkate alınarak bu tür araştırmaların aynı yöntem ve envanter ya da farklı kişilik envanterleri kullanılarak mesleki müzik eğitimi alan farklı yaş gruplarında uygulanması araştırmanın geçerliliğini ortaya koyacaktır.

3- Bu araştırma Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve genel liselerde öğrenim gören son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Çalışmanın üniversitelerin müzik bölümleri ya da konservatuvarlar çerçevesinde uygulanması ve her iki çalışmadaki sonuçların karşılaştırılması sanat eğitiminin kişilik özellikleri üzerindeki etkisinin farklı yaş ve statüdeki öğrenciler üzerindeki etkisi de ortaya konmuş olacaktır.

4- Aynı çalışmanın 'cinsiyet' ve 'lise türü' değişkenleri dışında öğrencinin başarısında etkili olduğu düşünülen 'çevre' ve 'aile yapısı' değişkenlerinin de dahil edilerek tekrarlanması önerilmektedir.

5-Özellikle müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda öğretmen adayları müziğin psikolojik ve sosyolojik boyutları hakkında bilgilendirilerek, müziğin önemli bir eğitim alanı olduğu ve bireylerin kişilik gelişimleri üzerindeki etkileri vurgulanmalıdır. Ayrıca okullarda uzman kişiler tarafından konu ile ilgili seminerler düzenlenerek idarecilerin, eğitimcilerin, velilerin bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.

6-Her okulun bünyesinde müzik öğretmenlerinin de desteğiyle okul orkestralarının, çalgı topluluklarının oluşturulması, müziğin kültürel bir etkinlik olmaktan çok bireylerin ruhsal gelişimi açısından önemi hakkında öğrencilerin bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.

7-Özellikle liselerde artan şiddet olayları dolayısıyla eğitim sistemimiz içinde müzik eğitimi ihmal edilmemeli, özellikle ergenlik dönemine rastlayan lise döneminde bütün öğrencilerin müzik eğitimi almaları sağlanmalıdır.

8- Okul yaşantısının öğrencilerin kişiliklerini şekillendirdiği uzmanlar tarafından ifade edilmektedir. Ergenlik döneminde olan ve genel liselerde öğrenim gören gençlerin sanat eğitimi almamaları, bir çalgı çalmamaları, okullarda müzik derslerinin seçmeli olması iç dünyalarında eksiklik yaratabilir. Buradan hareketle gençlerin eğitim programlarının çeşitli yönlerinin öğrencilerin yetenek, ilgi, sağlık v.b nitelikleri ve bireysel temel ihtiyaçları ile ahenkli, uyumlu hale getirilmesi, programların farklılaştırılması sağlanmalıdır.

9- Müzik eğitimine katkı sağlayacak disiplinler arası bu tür araştırmaların daha sık yapılması ve elde edilen sonuçların karşılaştırılarak eğitim sistemine, dolayısıyla öğrencilerin gelişimlerine katkı sağlaması hedeflenmelidir.

KAYNAKLAR

Abeles, F.H.-C.F.Hoffer-R.H. Klotman, (1994), **Foundations of Music Education**, Schirmer Books, U.S.A

Akay, N., (1990), **Lise Öğrencilerine İlişkin Bazı Niteliklerin Sosyal ve Kişisel Uyum Düzeylerine Etkisi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Balabanlı, F., (1990), **Öğretmen Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Barış, A.D., (2002), **Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi**, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 18, Ankara

Başaran, İ.E., (1969), **Eğitim Psikolojisi**, 164

Burger, J.M., (2006), **Kişilik**, Kaknüs Yayınları, 23,164, 243, 310,320,321, İstanbul

Buttsworth, L.M., Glen A.S., (1995), **“Personality of Australian Performing Musicians by Gender and by Instrument”**, Personality and Individual Differences, Volume 18, 595-603

Cengiz,A., (1996), **Sanat Eğitimi Alan ve Almayan Orta Öğretim Öğrencilerinin Denetim Odağı ve Kişisel Yönelimlerinin İncelenmesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir

Çevik, S., Akın.Ö., Onuk, Ö., Yalçınkaya, B., (2003), **“Cumhuriyetin 80. Yılında Gazi Üniversitesi Gençliğinin Yaşamında Müziğin Yeri ve İşlevi”** Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Programı, Öncü Basımevi, 26, 32, 33, 37, Malatya

Çilingir, V., (1990), **“İlk ve Orta Dereceli Okullarda Eğitici Çalışmalar İçerisinde Müziğin Yeri”**, Orkestra Dergisi, sayı 198, 31

Çoban, A., (2005), **Müzikterapi, Ruh Sağlığı için Müzikle Tedavi**, Timaş Yayınları , 151, 156, 157, 286, İstanbul

Erden , M., Akman, Y., (1995), **Eğitim Psikolojisi**, Arkadaş Yayınevi, 76, 77, 99, 100, Ankara

Erdoğan,S., Bekir Şimşek, H., Şanlı, H.S., (2005), **“Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Ekonomik, Sosyal, Kültürel Uyum Sorunlarını Etkileyen Bazı Etmenler”**, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı: 16, 1-13, Ankara

Eskioğlu, I., (2003), **“Müzik Eğitiminin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkileri”**, Cumhuriyetimizin 80.Yılında Müzik Sempozyumu, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Programı, Öncü Basımevi, 118, Malatya

Fenmen, M., (1996), **“ Amatörlük ve Müzik Arkadaşlığı”**, Müzik Öğretimi Müzik Ansiklopedisi Yayınları, ALF Matbaası, 82, Ankara

Francis L.J., Montgomery, A.,(1993), **“Personality and School- Related Attitudes Among 11 to 16 – Year- Old Years”**, Personality and Individual Differences, Volume 14, 647-654, England

Gander, J. M.- H. W. Gardiner, (2001), **Çocuk ve Ergen Gelişimi**, İmge Kitabevi, Ankara

Gerra G., Zaimovic A., Franchini D., Palladino M., Giucastro G., Reali N., Maestri D., Caccavari R., Delsignore R., Brambilla F., (1998), **“Neuroendocrine Responses of Healthy Volunteers to ‘Tecno-Music’: Relationships with Personality Traits and Emotional State”**, Centro Studi Farmacotossicodipendenze, 99-111, Italy

Gifford ,V. D., & Dean, M. M., (1990), **“ Differences in extracurricular activity participation, achievement, and attitudes toward school between ninth-grade students attending junior high school and those attending senior high school”**. Adolescence, 25, 799- 802

Günay, E., (2006), **Müzik Sosyolojisi**, Bağlam Yayıncılık, 162, İstanbul

Güner, N., (1995), **Ergenlerin Dinledikleri Müzik Türünün Depresyon ve Saldırganlık Düzeyine Etkisi**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Güngörmüş, O., (1988), **Çocuk ve Müzik**, Aile ve Çocuk, Sayı:70, 25

Hargreaves, J. D., (1986), **Developmental Psychology of Music** , Cambridge University Press, 165, 166, 167, Great Britain

İnanç, Y. B., Bilgin M., Atıcı, M. K., (2005), **Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi**, Nobel Kitabevi, 303, 307, 335, 336, 359, Adana

İpşiroğlu, N., (1998), **Sanattan Güncel Yaşama**, Pan Yayıncılık, 40, İstanbul

Jones, R.N., (1982), **The Theory and Practice of Counseling Psychology (Danışma Psikolojisi Kuramları)**, Cassell Educational Limited, 163-171

Karasar, N., (1998), **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Nobel Yayın Dağıtım, 79, 81, 82 Ankara

Kasatura, İ., (1998), **Kişilik ve Özgüven**, Evrim Yayınevi, İstanbul

Kemp, A. E., (1981), **“The Personality Structure of the Musician: I. Identifying a Profile of Traits For the Performer”**, Psychology of Music

Kemp, A. E., (1981), **“ Personality Differences Between the Players of String, Woodwind, Brass and Keyboard Instruments, and Singers”**. Council for Research in Music Education Bulletin.

Kemp, A. E., (1982), **“ The Personality Structure of the Musician :The Significance of Sex Differences.”** Psychology of Music.

Köknel, Ö., (1982), **Kişilik**, Altın Kitaplar, İstanbul

Köksal, A., (1997), **Müzik Eğitimi Alma, Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Değişkenlerine Göre Ergenlerin Empatik Becerilerinin ve Uyum Düzeylerinin İncelenmesi**, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara

Kulaksızıoğlu, A., (2000), **Ergenlik Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, 84, 106, 112, 160,165 , 166, 180, İstanbul

Kütahyalı, Ö., (1994), **“Müziğin Toplumsal Becerileri”**, Orkestra Dergisi, sayı-244, 17

Lamont, A., (2001), **“Müzik Çocukta Başarının Anahtarı”** www. muzed. org. tr

Mayers, J.E., & Nelson, W.M., (1986), **“Cognitive strategies and expectations as component of social competence in young adolescents.** Adolescence, s 21, 291-303

Merriam, A., (1964), **The Anthropology of Music.** Evanston, IL: Northwestern University Pres, 209-27

Miller, J. E., (1991), **“Birth intervals and perinatal health: An investigation of three hypotheses.** Family Planing Perspectives, 23, 63-70

Öner,U., (1982), **Benlik Kavramı ile Mesleki Benlik Kavramı Arasındaki Farkın Akademik Başarı ile İlişkisi**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Doktora Tezi, 70, 92, Ankara

Özen, N., (2004), **“Çalgı Eğitiminde Yararlanılan Müzik Eğitimi Yöntemleri”**, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 24, sayı 2, 57, Ankara

Özğüven, İ. E., (1992), **Hacettepe Kişilik Envanteri El Kitabı** , Odak Ofset Matbaacılık, 1 , Ankara

Özğüven, İ. E., (1994), **Psikolojik Testler**, Yeni Doğuş Matbaası, 272, 273, Ankara

Öztürk, G. F., (2002), **“Öğrencilerin Gelişiminde Müziğin Etkisi”**, Uluslar arası Avrupa ve Türk Cumhuriyetleri’nde Müzik Kültürü ve Eğitimi Kongresi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, 298, 300, Ankara

Rentfrow,P.J., Gosling S.D., (2003), **“The Do Re Mi ‘s of Everyday Life: The Structure and Personality Correlates of Music Preferences”**, Journal of Personality and Social Psychology, volume 84, 1236-1256, U.S.A

Santrock, J. W., (1993), **“Adolescence An Introduction”**, Brown and Benmarc Publishers, Wisconsin, 323

Say, A., (1996), **Müzik Öğretimi**, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 33, 87, Ankara

Say, A., (2001), **Müziğin Kitabı**, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 18, 19, Ankara

Soyer, M. K., (1992), **Üniversite Öğrencilerinin Sosyal İçer Dönüklük Kişilik Özelliklerinin Uyum Düzeylerine Etkisi**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Sun, M., (1996), **“Eğitsel Müzik Öğretimi”**, Müzik Öğretimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 87, Ankara

Tanrıverdi, A., (1996) , **“AGSL Müzik Bölümlerinde Uygulanan Çalgı Eğitimi ve Viyola'nın Çalgı Eğitimi İçerisindeki Yeri”**, 1. Ulusal Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümler Sempozyumu, 154, Bursa

Tanrıverdi, A., (1997), **“Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin Müzik Bölümlerinde Uygulanan Çalgı Eğitimi ve Viyola'nın Çalgı Eğitimi İçerisindeki Yeri”**, Mavi Nota Dergisi, Sayı:25,7-9, Trabzon

Todesco, L. A., & Gaier, E. L., (1988), **“Friendship bonds in adolescence.”** Adolescence, 89, 127-136

Uçan, A., (1996), **İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi**, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 24, 25, 124, 125, 128, Ankara

Wise, K. L., Bundy, E. A., & Wise, L. A., (1991), **“Social skills training for young adolescents”**. Adolescence, 26, 233-242.

Yavuzer, H., (1999), **Çocuk Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, 220-221, Ankara

EKLER

HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ (HKE)

(Takım A)

(İKİNCİ REVİZYON)

Prof.Dr. İbrahim Ethem ÖZGÜVEN

"Telif Hakları Saklıdır"

AÇIKLAMA:

Envanter içinde EVET ya da HAYIR şeklinde cevaplandırılacak sorular vardır. Bu sorular çeşitli durumlarda sizin genellikle ne düşündüğünüz, nasıl uygulandığınız ve ne şekilde davranışta bulunduğunuz ile ilgilidir.

Her soruyu cevaplandırırken önce sizin için cevabın Evet'mi yoksa Hayır'mı olduğunu kararlaştırınız, sonra da cevap kağıdında uygun yeri karalayarak işaretleyiniz. Cevaplandırmanın nasıl yapılacağını görmek için aşağıda iki örnek verilmiştir.

ÖRNEKLER:

	<u>EVET</u>	<u>HAYIR</u>
1.Geceleri sık sık rüya görür müsünüz?	//	■
2.Arkadaşlarınızdan memnun musunuz?	■	//

Eğer sık sık rüya görmüyorsanız HAYIR, arkadaşlarınızdan memnunsanız EVET cevabını, yukarıdaki örnekte olduğu gibi işaretleyeceksiniz.

Açıklamanın tamamını okuduktan sonra cevaplandırmaya başlarsınız. Envanter üzerine hiçbir şey yazmayınız, cevaplarınızı CEVAP KAĞIDI üzerine işaretleyiniz. Cevaplandırırken bir kişi olarak sadece kendi gerçek durumunuzu ifade ediniz. Bir soru üzerinde fazla zaman harcamayınız. İlk aklınıza gelen cevabı işaretleyiniz. Atlamadan soruların hepsini cevaplandırınız.

1. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?
2. Zıt görüşte olanlara rağmen planınızı genellikle uygulayabilir misiniz?
3. Yaptıklarınıza üzüldüğünüz zamanlar çok oluyor mu?
4. Bazı anlamsız düşünceler zihninizi meşgul edip sizi rahatsız eder mi?
5. Bir şanssızlığa uğrayacağınızdan korkuyor musunuz?
6. Oturduğunuz yerde duramaz hale geldiğiniz zamanlar olur mu?
7. Sık sık önemsiz şeyleri kendinize dert edinir misiniz?
8. Diğer insanlarla tanışmakta zorluk çeker misiniz?
9. Çözemediğiniz ve cesaretinizi kıran sorunlarınız ve sorumluluklarınız var mı?
10. Bazen hiç kimsenin sizi iyi anlayamadığını düşündüğünüz olur mu?
11. Arkadaşlarınızla dışarda çok fazla zaman harcadığınız için ailenizin sizden şikayet ettiği olur mu?
12. Aile içinde kararlar alınırken sizin de fikrinizi alırlar mı?
13. İnsanları birbirleri ile tanıştırmak size kolay gelir mi?
14. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalma eğiliminiz var mı?
15. Arkadaşlarınız sosyal ilişkilerinizi istenilen düzeyde bulurlar mı?
16. Tanışmadığınız yeni birisine de dostça davranmak gerekir mi?

17. Yasalara uymayan davranışları için insanlar haklı görülebilir mi?
18. Başkalarına sır vermek size güç gelir mi?
19. Saygısız oluşlarından dolayı gençlerden öç almak istediğiniz zamanlar oluyor mu?
20. Çoğu zaman yanlış veya kötü bir şey yapacağınızdan kaygılanır mısınız?
21. Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?
22. Fikirlerinizi başkalarına kabul ettirmenin güç olduğu kanısında mısınız?
23. Çoğu zaman başkalarının aynı konuda ne karar verdiklerini öğrenme zorunluğu duyar mısınız?
24. Hoş olmadığı için sizi uzun zamandır üzen bir yaşantınız var mı?
25. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?
26. Güç bir durumla karşılaşacağınızı düşününce heyecanlanır ve terler misiniz?
27. Görme gücünüzdeki bozukluklardan sık sık yakınıyor mısınız?
28. Aileniz bireyleri ile sık sık tartışmalarınız olur mu?
29. Beklentinizin üstünde dostluk gösteren insanlara karşı dikkatli olmaya çalışır mısınız?
30. Dikkatinizi bir konu üzerinde toplamada çok güçlük çeker misiniz?
31. Çoğu zaman tüm vücudunuzda bir kırıklık, halsizlik hissedersiniz mi?

32. Aileniz, onlara karşı düşünceli davrandığınız kanısında mıdır?
33. Aileniz bireyleri genellikle birbirlerine karşı sakin davranırlar mı?
34. Birbiri ile şakalaşan kimseler arasında olmak ister misiniz?
35. Diğer insanlarla ilişki kurmada sizi yetenekli bulurlar mı?
36. Genellikle karşı cinsten birisi ile çalışmaktan hoşlanır mısınız?
37. Sahibine haber vermeden bazı şeyleri ödünç almak doğru sayılabilir mi?
38. Kişinin toplumdaki adet ve geleneklere uyması sizce önemli midir?
39. Kendini beğenmiş oldukları için çevrenizdeki çoğu kişileri uyarmak zorunda kaldığınız oluyor mu?
40. Hakkınızda dedikodu yapacaklarından kuşkulanırmısınız?
41. Zararsız yalanlar söyleyerek zor durumlardan kurtulmak size kolay gelir mi?
42. Arkadaşlarınız sizi, "eğriye eğri doğruya doğru", diyen bir kişi olarak mı bilirler?
43. Çevrenizdeki kişiler önemli konularda sizin görüşünüzü de öğrenmek isterler mi?
44. Arkadaşlarınızın çoğu kadar siz de güçlü ve sağlıklı mısınız?
45. Çevrenizdeki kişilerden kolayca hastalık kapan bir yaradılıştasınız mı?
46. "Başaramadım" gibi bir duygudan rahatsız mısınız?

47. Sağlığınıza çok dikkat etmek ihtiyacında mısınız?
48. İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?
49. Belli etmeseniz bile çevrenizdekilere sık sık darıldığınız olur mu?
50. Moralinizin bozulduğu ve bundan kurtulmanın çok zor olduğu zamanlar oluyor mu?
51. Çevrenizdeki kişilerin çoğu ile arkadaşlık etmek yerine yalnız olmayı tercih eder misiniz?
52. Tanıdıkların bulunmadığı bir çevrede sıkılganlık çeker misiniz?
53. Ailenizdeki kişilerin bazıları size karşı çok cimri davranıyor mu?
54. Ailenizin çoğu kez herşeye itaat etmenizi beklemeleri sizi kızdırır mı?
55. Mutlu olacağınız sayıda ve nitelikte arkadaşlarınız var mı?
56. Gürültülü eğlencelere katılmaktan hoşlanır mısınız?
57. Sosyal etkinlikler sırasında başkalarını eğlendirmek size zor gelir mi?
58. İş ve sorumluluklardan kaçmak her zaman hatalı mıdır?
59. İnsan verdiği sözü her zaman yerine getirmeli midir?
60. Kapılarını açık bırakan kişilerin eşyalarının çalınmasını hakettikleri görüşüne katılır mısınız?
61. Karşıt cinsten birisi ile birlikte olunca genellikle onun cinsiyeti ile ilgili şeyler mi düşünürsünüz?
62. Bulduğunuz çevrede çok fazla konu-komşu dedikoduları yapılıyor mu?

63. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?
64. Kişileri birbirine tanıştırmak ve başkalarına tanıştırmak size kolay gelir mi?
65. Başkaları sizi yetenekli ve cesur bulur mu?
66. Alıngan bir kişi misiniz?
67. Fizikî görünüşünüzden dolayı duygusal bir hassasiyetiniz var mı?
68. Duygularınıza olan güveninizden dolayı görüşlerinizin esnek olduğu kanısındasınız mı?
69. Sık sık kabızlıktan ve miğde ağrılarından şikayetiniz olur mu?
70. Ara sıra zihninizin ağır işlediğini hissediyor musunuz?
71. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?
72. Başarmayı arzu ettiğiniz şeyleri düşünmek, onları yapmaktan daha çok haz veriyor mu?
73. Size açık olan avantajlı durumlardan bazı kişilerin yararlanma çabasında oldukları kanısındasınız mı?
74. İstekli olduğunuz toplantı veya etkinliklere katılmanız genellikle engellenir mi?
75. En az anlayış gördüğünüz yerin aileniz olduğunu düşündüğünüz oluyor mu?
76. Koşulsuz olarak her insana yardım eder misiniz?
77. Sönük geçmekte olan bir toplantıya öncülük edip canlandırmak size kolay gelir mi?
78. Çabuk arkadaş edinen bir kişi misiniz?
79. Ortaya çıkan fırsatlarda otobüse ücret ödmeden binmek bir şerefsizlik midir?

80. İşlerini düze çıkarmak için pek çok kişinin yalan söylediği kanısında mısınız?
81. Sosyal kurallardan oldukça bağımsız bir yaşantı içinde misiniz?
82. Çevrenizdeki çoğu kişilerin politik görüşleri sizinkine ters düşer mi?
83. Başkalarının saflığını kendi çıkarlarına kullanan kimseleri avıplar mısınız?
84. Aileniz, sizin başarılı olduğunuz kanısında mıdır?
85. İsteddiğiniz bir işe veya mesleğe girmenizin enaellendiği oldu mu?
86. Önemli olmayan konular yüzünden sık sık eleştirildiğiniz olur mu?
87. Yaptığınız bir yanlışı kabul etmek size zor gelir mi?
88. Ailenizin düşündüğü gibi olmama duygusu sizi rahatsız ediyor mu?
89. Belirli bir nedeni olmadan duygularınız kolayca neşeden üzüntüye, üzüntüden neşeye dönüşür mü?
90. Çevrenizdeki insanlara gerçeği kabul ettirmenin güç olduğu zamanlar olur mu?
91. Zihninizi doldüran türlü düşünceler uykunuzu kaçırır mı?
92. Genellikle sakın ve meseleleri soğukkanlı olarak ele alan bir kişi misiniz?
93. Zaman zaman aleyhinize çalışan insanların varlığından şüphelendiğiniz olur mu?
94. İnsanların içinde iken bile kendinizi yalnız hisseder misiniz?

95. Aileniz, yeterli düzeyde başarılı olduğunuz kanısında mıdır?
96. Akşamları eve dönüş sizi kaygılandırır mı?
97. Ailenizdeki kişilerden bazılarının yakınlık ve sevginize yeterince karşılık vermediği oluyor mu?
98. Yeni tanıştığınız bir kimse ile konuşmaktan çekinir misiniz?
99. Çevrenizdeki insanlar çoğu zaman sizi hayal kırıklığına uğratırlar mı?
100. Sizce geçinilmesi güç kişilere de nazik davranılmalı mıdır?
101. Davranışınızın çevredekilere aykırı düşmesi sizi rahatsız eder mi?
102. Söz dinlemeyip kendisini problemin içine atmakta ısrar eden kişiler cezalarını çekmeli midir?
103. Bazı konularda kendi kendinizle kavga içinde misiniz?
104. İnatçı kişilere biraz zor kullanmanın onları ikna etmede yararlı olacağı kanısında mısınız?
105. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?
106. Başkalarının sizden hoşlandığı duygusu içinde misiniz?
107. Yeteneğinizi küçümseyip başladığınız bazı işleri yarım bıraktığınız oluyor mu?
108. Kafesleri içinde olsa da vahşi hayvan görmekten heyecanlanıyor mısınız?
109. Sizi eleştirdikleri zaman sakin kalabiliyor musunuz?
110. Kendinizi sınırlı bir kişi olarak mı görürsünüz?

111. Üzüntülü veya heyecanlı olduğunuz zaman konuşmanızda kekemelik olur mu?
112. Sonradan pişman olacağınız çok şeyi yaptığınız oluyor mu?
113. Kaslarınızda bazen asabi hareketler veya tikler olur mu?
114. Belirli bir neden yokken kendinizi son derece neşeli veya üzüntülü hissettiğiniz zamanlar olur mu?
115. Yaşı sizden küçük olanların daha rahat bir yaşam sürdürdükleri kanısında mısınız?
116. Hoşlanmadıkları için ailenizin evde misafir etmek istemedikleri arkadaşlarınız var mı?
117. Ailenizle aranızdaki değer yargıları ve inanç farkları nedeniyle önemli sorunlarla karşılaştığınız oluyor mu?
118. Aileniz sizden çok fazla şeyler mi bekliyor?
119. Kız ve erkeklerin birlikte bulunduğu durumlarda kendinizi rahat hisseder misiniz?
120. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?
121. Çıkarlarınızı korumak için pek doğru olmayan yollara sapanları ayıplar mısınız?
122. Bir şeyi bulan kişiye onu saklama hakkı verilmeli midir?
123. İnsanların inançlarında kusur etmeleri, bir diğerine bunu başkalarına yayma hakkı verir mi?
124. Yaptığınız şeylerin yanlış anlaşılacağı kaygısı içinde misiniz?
125. İnsanların koşulsuz olarak serbest davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısında mısınız?

126. İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sınırlendiğiniz olur mu?
127. Arkadaşlarınız istemediğiniz bir davranışta bulunduğu zaman, çoğunlukla bunu, çekinmeden kendisine söyleyebilir misiniz?
128. Gerçek yeteneklerinizi gösterebildiğiniz kanısında mısınız?
129. Kendinize özgü bir plan yapmaktansa arkadaşlarınızın önerilerini uygulamak size daha kolay gelir mi?
130. Açlık hissi duymadan yemek yediğiniz zamanlar oluyor mu?
131. Akşama doğru ya da sabahları kendinizi çok yorgun hisseder misiniz?
132. Ne okuduğunuzun farkında olmadan bir süre okuyup sonra dikkatinizi topladığınız olur mu?
133. Çoğu zaman kendinizi yorgun ve halsiz hisseder misiniz?
134. Eleştirilmek sizi çok kırar mı?
135. Hoşlanmadığınız birisi ile karşılaşmamak için yolunuzu sık sık değiştirdiğiniz olur mu?
136. Cinsel konularda kendinizi rahat hisseder misiniz?
137. Başka bir aile veya grubun üyesi olmayı istediğiniz zamanlar olur mu?
138. Aile bireylerinin kişisel meselelerinizi bilmek istemelerinden şikayetçi misiniz?
139. Aileniz karşı cinsten olan arkadaşlarınızı genellikle reddeder mi?
140. Bulduğunuz çevrede halk tarafından seilmeyen çok kişi var mı?

141. Topluluk içinde tanıştığınız insanlarla çabucak kaynasabiliyor musunuz?
142. Uzlaşma kabul etmeyen kişilere nazik davranır mısınız?
143. Arkadaşlarınız sizi, eğriye eğri doğruya doğru diyen bir kişi olarak mı bilirler?
144. Saygısızlık gösterenlere aynı şekilde cevap verir misiniz?
145. Onlara aldırılmamak yerine öç almanın daha iyi olduğu kanısında mısınız?
146. Yasalara aykırı davranmadan yasanın bir açığından yararlanmada bir sakınca görür müsünüz?
147. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?
148. Arkadaş edinmede zorluk çekiyor musunuz?
149. Doğru yargılarınızı bile, değerli bulmadıkları olur mu?
150. Cesaret verilmediği zaman işlerinize devam etmek size zor gelir mi?
151. Heyecanlı olaylar sizi karamsarlıktan kurtarır mı?
152. İşler kötü gittiği zaman çabuk heyecanlanan bir kişi misiniz?
153. Bazen içinizden insanlara küfretmek gelir mi?
154. Sık sık başınız ağrır mı?
155. Ayrıntılı konuşmadıkları için sık sık kişilerin sözlerini tekrarlatmak zorunda kalır mısınız?
156. Bazen sevdiğiniz kişiyi kırmaktan hoşlandığınız olur mu?
157. Sizden gelen bir neden yokken işlerinizin ters gittiği zamanlar oluyor mu?

158. Evden kaçıp başka bir yere gitmeyi düşündüğünüz zamanlar oluyor mu?
159. Aileniz bireylerinin hepsini denk ölçüler içinde seviyor musunuz?
160. Evde sakin olmak için ya susmak ya da dışarı çıkmak zorunda olduğunuz zamanlar oluyor mu?
161. Taşındığınız sorumlulukların ağırlığı sizi fazlaca hareketsiz hale getiriyor mu?
162. Neşeli arkadaşlar arasına katılınca üzüntülerinizi unutabiliyor musunuz?
163. Sıkışık durumlardan kurtulmak için gerçeği söylemediğiniz zamanlar olur mu?
164. Bulunmuş olan bir eşyayı her zaman iade etmek gerekli midir?
165. Yaşamının bir döneminde her insanın bir şeyler çalmış olabileceği görüşüne katılır mısınız?
166. Bazı insanların mal ve mülklerini tahrip etmeyi hak ettiklerini düşündüğünüz olur mu?
167. Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?
168. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?

HACETTEPE KİŞİLİK ENUANTERİ (HKE)
PROFİLİ

DOĞUM TARİHİ :
CİNSİYETİ :
SINIF :

TEST TARİHİ :
TEST VEREN :

YÜZDELİK DEĞERLER	HKE ALTI ÖLÇEKLERİ YÜZDELİK NORMATLARI								HKE TOPLAM PUANLAR YÜZDELİK NORMATLARI				
	KİŞİSEL UYUM				SOSYAL UYUM				YÜZDELİK DEĞERLER	KU	SU	GU	YÜZDELİK DEĞERLER
	KG	DK	NE	PB	AI	SI	SN	AE					
%75	12	11	12	12	13	13	13	12	%75	43	52	95	%75
%50	9	8	9	9	10	10	10	9	%50	36	46	82	%50
%25	6	5	6	6	7	7	7	6	%25	30	40	70	%25
PUAN									PUAN				PUAN
20									20	DEĞERLENDİRME			
19									19				
18									18				
17									17				
16									16				
15									15				
14									14				
13									13				
12									12				
11									11				
10									10				
9									9				
8									8				
7									7				
6									6				
5									5				
4									4				
3									3				
2									2				
1									1				

E. OZGUVEN-1992

TARİH :
İMZA :

ÖZGEÇMİŞ

1977 yılında Adana'da doğdu. İlk, Orta ve Lise öğrenimini Adana'da tamamladıktan sonra, 1994 yılında Konya Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü'nde Lisans eğitimine başladı, 1998 yılında bölüm birincisi olarak mezun oldu. 1998 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalında "Yüksek Lisans" eğitimine başladı. Yüksek Lisans eğitimini "Okul Öncesi Müzik Eğitiminde Müzikal Yaratıcılık" konulu seminer çalışması ve "Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Keman Öğretim Programlarının İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma" konulu tez çalışmasıyla 2001 yılında tamamladı. 2002 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalında "Doktora" eğitimine başladı. 1999 yılında Konya'da çeşitli İlköğretim okulları ve liselerde, 2000-2004 yılları arasında Konya Çimento Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde öğretmenlik yaptı. 2004 yılından bu yana Adana Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde Müzik Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.